

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 14 maj 1998 *

I mål T-352/94,

Mo och Domsjö AB, Örnköldsvik, företrätt av Antony Woodgate, Martin Smith och Vincent Smith, solicitors, London, delgivningsadress: advokatbyrån Arendt & Medernach, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Richard Lyal, rättstjänsten, och Rosemary Caudwell, nationell tjänsteman med förordnande vid kommissionen, båda i egenskap av ombud, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: engelska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki och J. D. Cooke,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997,

följande

Dom

Bakgrund

- 1 Föreliggande mål gäller kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1), ändrat före offentliggörandet genom kommissionens beslut av

den 26 juli 1994 (C(94) 2135 slutlig, nedan kallat beslutet). Genom beslutet bötfälldes 19 tillverkare och leverantörer av kartong inom gemenskapen för att ha överträtt artikel 85.1 i fördraget.

- 2 Den produkt som beslutet gällde är kartong. I beslutet nämns tre slags kartongkvaliteter, "GC", "GD" och "SBS".

- 3 Kartongkvaliteten GD (nedan kallad GD-kartong) är en kartong med grå insida (returfiber) som normalt används till förpackningar för andra varor än livsmedel.

- 4 Kartongkvaliteten GC (nedan kallad GC-kartong) är en kartong med vitt ytskikt som normalt används till livsmedelsförpackningar. GC-kartongen är av högre kvalitet än GD-kartongen. Under den period som beslutet gäller fanns det allmänt en prisskillnad mellan dessa två produkter på omkring 30 procent. I mindre utsträckning används GC-kartong av högre kvalitet även för grafiska ändamål.

- 5 SBS är en förkortning för helt vit kartong (nedan kallad SBS-kartong). Priset för denna kartongkvalitet ligger omkring 20 procent högre än priset för GC-kartong. Denna kartong används till förpackningar för livsmedel, kosmetika, läkemedel och cigaretter men är i huvudsak ämnad för grafiska ändamål.

- 6 Genom skrivelse av den 22 november 1990 inkom British Printing Industries Federation, en branschorganisation som företräder majoriteten av tillverkarna av tryckta förpackningar i Förenade kungariket (nedan kallad BPIF), med ett infor-

mellet klagomål till kommissionen. BPIF gjorde gällande att de kartongtillverkare som levererade till Förenade kungariket hade företagit ett antal samtidiga och enhetliga prishöjningar och begärde att kommissionen skulle undersöka om det eventuellt förelåg en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler. För att försäkra sig om att detta initiativ offentliggjordes publicerade BPIF ett pressmeddelande. Innehållet i detta meddelande återgavs i branschtidningar under december 1990.

- 7 Den 12 december 1990 inkom även Fédération française du cartonnage med ett informellt klagomål till kommissionen, i vilket den redogjorde för sin uppfattning om den franska kartongmarknaden i ordalag som liknade dem BPIF använt i sitt klagomål.
- 8 Den 23 och 24 april 1991 genomförde kommissionens tjänstemän i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8, nedan kallad förordning nr 17) utan förvarning samtidiga undersökningar vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen.
- 9 Efter dessa undersökningar begärde kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17 upplysningar och handlingar av samtliga mottagare av beslutet.
- 10 De uppgifter som framkom av dessa undersökningar och av begäran om upplysningar och handlingar föranledde kommissionen att dra den slutsatsen att de berörda företagen från halvårsskiftet 1986 till april 1991 (i flertalet fall) hade deltagit i åtminstone en överträdelse av artikel 85.1 fördraget.

- 11 Kommissionen beslutade följaktligen att inleda ett förfarande för tillämpning av sistnämnda bestämmelse. Genom skrivelse av den 21 december 1992 sände kommissionen ett meddelande om anmärkningar till vart och ett av de berörda företagen. Samtliga dessa företag besvarade meddelandet skriftligen. Nio företag begärde att få yttra sig muntligen. Förhöret med dem ägde rum den 7—9 juni 1993.
- 12 Efter det att förfarandet hade avslutats fattade kommissionen beslutet, som innehåller följande bestämmelser:

”Artikel 1

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (som är verksamt under namnet BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (tidigare Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidigare Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidigare Tampella Española SA) och Moritz J. Weig GmbH & Co KG har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta,

- vad beträffar Buchmann och Rena från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990,
- vad beträffar Enso Española i vart fall från mars 1988 till i vart fall slutet av april 1991,
- vad beträffar Gruber & Weber från i vart fall år 1988 till slutet av år 1990,

— vad beträffar övriga fall från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1991,

i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen

— samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan,

— enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna,

— planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen,

— enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar,

— allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna,

— utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder.

...

Artikel 3

Nedanstående företag åläggs följande böter för de överträdelser som har konstaterats i artikel 1:

...

xii) Mo och Domsjö AB, böter på 22 750 000 ecu

...”

- 13 Enligt beslutet begicks överträdelsen inom ramen för ett organ kallat "Product Group Paperboard" (nedan kallat PG Paperboard) som var sammansatt av ett flertal grupper eller kommittéer.
- 14 Vid halvårsskiftet 1986 tillfördes "Presidents Working Group" (nedan kallad PWG) till detta organ, i vilken företrädare på hög nivå från de största kartongleverantörerna i gemenskapen (omkring åtta företag) ingick.
- 15 PWG:s verksamhet bestod bland annat i diskussioner om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser och kapacitet. I synnerhet fattades allmänna beslut om tidsplan för och nivån på de prishöjningar som tillverkarna skulle genomföra.

- 16 PWG rapporterade till "President Conference" (nedan kallad PC), i vilken nästan samtliga verkställande direktörer för de berörda företagen (mer eller mindre regelbundet) deltog. PC sammanträdde två gånger per år under den aktuella perioden.
- 17 Vid slutet av år 1987 bildades "Joint Marketing Committee" (nedan kallad JMC). Dess huvudsakliga uppgift var dels att besluta om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras, dels att ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga priser inom Europa.
- 18 Slutligen diskuterade den ekonomiska kommittén (nedan kallad COE) bland annat prisvariationerna på de nationella marknaderna och orderstocken samt rapporterade sina slutsatser till JMC eller, fram till slutet av år 1987, till Marketing Committee som var JMC:s föregångare. COE bestod av försäljningsdirektörer från flertalet av de berörda företagen och sammanträdde vid flera tillfällen varje år.
- 19 Det framgår vidare av beslutet att kommissionen ansåg att PG Paperboards verksamhet främjades av ett informationsutbyte som möjliggjordes genom förvaltningsbolaget Fides med säte i Zürich (Schweiz). Enligt beslutet lämnade flertalet av medlemmarna av PG Paperboard regelbundna rapporter till Fides om order, produktion, försäljning och kapacitetsutnyttjande. Dessa rapporter bearbetades inom ramen för Fides-systemet, och de sammanställda uppgifterna översändes till deltagarna.
- 20 I beslutet klargörs varför beslutet är riktat till sökanden, Mo och Domsjö AB (nedan kallat MoDo) (se punkt 151 och följande punkter i övervägandena). Det framgår att Thames Board Ltd (nedan kallat TBM), som tillverkar GC-kartong och innehar en kartongfabrik i Workington (Förenade kungariket), deltog i möten med PG Paperboards organ, inklusive mötena inom PWG, från halvårsskiftet

1986. Den 1 januari 1988 förvärvades TBM till 100 procent av AB Iggesunds Bruk (nedan kallat Iggesunds Bruk), ett intressebolag till MoDo, i vilket MoDo innehade 49,9 procent av röstetalet. TBM:s firmanamn ändrades därefter till Iggesund Paperboard (Workington) Ltd.

- 21 Fram till förvärvet av TBM tillverkade Iggesunds Bruk huvudsakligen SBS-kartong. Företaget tillverkade även i mindre utsträckning GC-kartong. MoDo övertog kontrollen av Iggesunds Bruk till 100 procent i början av år 1989 och gjorde det till en division inom koncernen, kallad Iggesund Paperboard AB (nedan kallad Iggesund Paperboard). Företrädare för denna division deltog i PWG:s och JMC:s möten. Tjänstemän och anställda från Workington deltog också i JMC:s möten.

Förfarande

- 22 Sökanden har väckt föreliggande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 20 oktober 1994.
- 23 Sexton av de andra arton företag som anses ansvariga för överträdelsen har också väckt talan mot beslutet (mål T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, och T-354/94).
- 24 Sökanden i mål T-301/94, Laakmann Karton GmbH, återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 10 juni 1996, och målet avskrevs genom beslut av den 18 juli 1996 i mål T-301/94, Laakmann Karton mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

- 25 Fyra finska företag, som är medlemmar av branschorganisationen Finnboard och som i denna egenskap anses solidariskt ansvariga för betalningen av de böter som ålagts Finnboard, har också väckt talan mot beslutet (förenade målen T-339/94, T-340/94, T-341/94 och T-342/94).
- 26 Slutligen väcktes talan av sammanslutningen CEPI-Cartonboard, till vilken beslutet inte var riktat, som återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 8 januari 1997, och målet avskrevs genom beslut av den 6 mars 1997 i mål T-312/94, CEPI-Cartonboard mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).
- 27 Förstainstansrätten kallade parterna i en skrivelse av den 5 februari 1997 till ett informellt möte, bland annat för att höra deras uppfattning om en eventuell förening av målen T-295/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94 vad gäller det muntliga förfarandet. Vid detta möte, som ägde rum den 29 april 1997, godtog parterna en sådan förening.
- 28 Ordföranden för förstainstansrättens tredje avdelning i utökad sammansättning beslutade den 4 juni 1997 att förena de ovannämnda målen vad gäller det muntliga förfarandet på grund av sambandet dem emellan i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna och biföll den begäran om konfidentiell behandling som sökanden i mål T-334/94 inkommit med.
- 29 Genom beslut av den 20 juni 1997 bifölls en begäran från sökanden i målet T-337/94 om konfidentiell behandling av en handling som inlämnats som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten.

- 30 Förstainstansrätten (tredje avdelningen i utökad sammansättning) beslutade på grundval av referentens rapport att inleda det muntliga förfarandet och vidtog åtgärder för processledning genom att anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor samt att inkomma med vissa handlingar. Parterna rättade sig efter denna anmodan.
- 31 Parterna i målen som nämns i punkt 27 ovan utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid sammanträdet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997.

Parternas yrkanden

- 32 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall
- ogiltigförklara beslutet i den del det avser sökanden,
 - ogiltigförklara artikel 2,
 - upphäva eller nedsätta böterna,
 - förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 33 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall
- ogilla talan,
 - förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Yrkandet om ogiltigförklaring av beslutet

- 34 Den ordning i vilken grunderna prövas i föreliggande dom skiljer sig från den ordning som iaktogs i förhandlingsrapporten. Vissa av de grunder som sökanden har åberopat till stöd för sina yrkanden om ogiltigförklaring av beslutet kan endast föranleda en nedsättning av bötesbeloppet och skall därför prövas i samband med den frågan.

A — *Huruvida väsentliga formföreskrifter har åsidosatts*

Huruvida motiveringen är bristfällig

Parternas argument

- 35 Sökanden har gjort gällande att beslutet är bristfälligt motiverat genom att det inte framgår hur vissa av de bevis och argument som åberopades under det administrativa förfarandet har bedömts.
- 36 För det första har sökandens argument med vilka sökanden avsåg att bestrida bevisvärdet av Storas förklaringar sannolikt missförståtts av kommissionen (se punkt 108 i övervägandena i beslutet). Stora kan nämligen ha påverkats av de sannolika följderna av sina förklaringar. Kommissionen borde därför inte att stött sig på dessa förklaringar.

- 37 Även om kommissionen ibland har följt Storas förklaringar blint, har den trots det dragit vissa slutsatser som står i strid med dessa eller avviker från dem.
- 38 Sökanden har i detta sammanhang åberopat ett flertal punkter där kommissionen inte har rättat sig efter Storas förklaringar. Dessa gäller bland annat påståendet att den föregivna överträdelsen i vissa avseenden endast hade en liten inverkan på marknaden, påståendena genom vilka Stora ville visa att kunderna hade ett avsevärt inflytande, förklaringen att informationsutbytet inte innefattade meddelanden om orderläget och, slutligen, förklaringen enligt vilken huvudsyftet med insamlingen av uppgifter om inkomna order var att företagen skulle kunna kontrollera sina resultat på marknaden.
- 39 Kommissionen har inte heller tagit vederbörlig hänsyn till vissa påpekanden i Storas förklaringar. Sökanden har i det avseendet hänvisat till punkterna 3, 11,12 och 28 i Storas andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar) och till punkt 1.1 i Storas tredje förklaring (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar).
- 40 Kommissionen har således haft en kluven inställning till Storas förklaringar, eftersom den endast har rättat sig efter dem om ytterligare bevis har saknats. Däremot har kommissionen beaktat de mest ofördelaktiga bevisen för mottagarna av beslutet, när sådana bevis förelåg utöver förklaringarna.
- 41 För det andra har kommissionen gjort en oriktig bedömning av en rapport från London Economics (nedan kallad LE-rapporten), som utarbetades på uppdrag av ett flertal av de företag som var mottagare av beslutet och som syftade till att förklara de marknadsfenomen som kommissionen påtalat. Sökanden lämnade även uppgifter till kommissionen som visade att produktionskostnaderna vid fabriken i

Workington hade ökat nästan lika mycket som de tillämpade priserna, oaktat en stark efterfrågan under den aktuella perioden.

- 42 För det tredje är insinuationen att sökanden uppsåtligen skulle ha undanhållit bevis i syfte att hindra undersökningen (punkt 116 i överväganden) grundlös.
- 43 Slutligen framgår det av beslutet att den möjligheten att Unilever plc, som ägde TBM innan detta bolag förvärvades av Iggesunds Bruk, skulle kunna anses ansvarigt för en del av den påstådda överträdelsen inte har undersökts.
- 44 Kommissionen har erinrat om att den inte är skyldig att i detalj bemöta varje punkt i svaren på meddelandet om anmärkningar (se domstolens dom av den 29 oktober 1980 i de förenade målen 209/78—215/78 och 218/78, Van Landewyck m. fl. mot kommissionen, REG 1980, s. 3125, punkt 66; svensk specialutgåva, häfte 5) och att den i enlighet med sina förpliktelser har tagit ställning till de bevis och argument som sökanden har åberopat samt i beslutet angett de omständigheter som varit relevanta för dess slutsatser.
- 45 Vad beträffar sökandens argument avseende trovärdigheten av Storas förklaringar har kommissionen förstått och beaktat dem. Den har dock helt enkelt inte delat sökandens uppfattning. Som kommissionen har angett i punkterna 112 och 113 i övervägandena i beslutet får dessa förklaringar stöd i ett stort antal handlingar. Vidare förefaller det absurt att påstå att kommissionen har följt Storas förklaringar blint och samtidigt anmärka på att kommissionen inte har följt dessa förklaringar in i minsta detalj.
- 46 Vad gäller LE-rapporten har kommissionen i huvudsak hänvisat till de argument som den åberopat för att visa att den gjorde en korrekt bedömning av överenskommelsens inverkan på marknaden (se nedan punkt 289 och följande punkter).

- 47 I motsats till vad sökanden har gjort gällande har kommissionen aldrig påstått att sökanden har undanhållit bevis under det administrativa förfarandet.
- 48 Slutligen har kommissionen i sitt svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten förklarat att den inte förfogade över några bevis för att Unilever plc skulle ha varit inblandad i överenskommelsen.

Förstainstansrättens bedömning

- 49 Enligt fast rättspraxis har skyldigheten att motivera ett individuellt beslut till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits (se bland annat förstainstansrättens dom av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 51). Kommissionen är enligt artikel 190 i fördraget skyldig att ange de faktiska och rättsliga omständigheter som utgör den rättsliga grunden för beslutet samt de överväganden som fått kommissionen att fatta sitt beslut. Däremot behöver inte kommissionen behandla samtliga sak- och rättsfrågor som behandlats under det administrativa förfarandet (se domen i de ovannämnda förenade målen Van Landewyck m. fl. mot kommissionen, punkt 66).
- 50 Vad beträffar Storas förklaringar har kommissionen i punkterna 112 och 113 i övervägandena i beslutet påpekat att huvudpunkterna i dessa får stöd av andra bevis.
- 51 Den omständigheten att kommissionen inte har beaktat samtliga omständigheter som framkommer av Storas förklaringar, kan inte utgöra en bristfällig eller felaktig

motivering av beslutet. Sökandens argument syftar endast i huvudsak till att bestrida att kommissionens bedömning av trovärdigheten av Storas förklaringar är välgrundad. Sådana argument som hänför sig till prövningen av huruvida beslutet är välgrundat saknar relevans i det aktuella sammanhanget.

- 52 Detsamma gäller sökandens påstående att kommissionen inte har gjort en korrekt bedömning av vare sig LE-rapporten eller de bevis som sökanden förebringat i syfte att påvisa att kostnadsutvecklingen inom företaget följde de tillämpade priserna.
- 53 Vad beträffar sökandens argument att det i beslutet felaktigt skulle insinueras att sökanden uppsåtligen hade undanhållit bevis i syfte att hindra undersökningen kan det konstateras att beslutet inte innehåller någon sådan insinuation. Såsom kommissionen helt riktigt har framhållit, gäller den punkt i övervägandena till vilken sökanden har hänvisat endast de åtgärder som deltagarna i överenskommelsen vidtog för dölja dess existens. Kommissionens bedömning av detta förhållande förklaras detaljerat i beslutet (se bland annat punkt 73 i övervägandena).
- 54 Slutligen har sökanden inte anfört något bevis under det administrativa förfarandet vid kommissionen för att Unilever plc skulle ha varit inblandat i överenskommelsen i egenskap av TBM:s tidigare moderbolag. Mot denna bakgrund kan det inte anses som en bristfällig motivering att kommissionen inte i beslutet undersökte om detta hade kunnat riktas till Unilever plc så att det företaget skulle få ansvara för en del av den överträdelse som TBM var delaktig i.
- 55 Talan kan således inte bifallas på denna grund.

Huruvida rätten till försvar har åsidosatts

Parternas argument

- 56 Sökanden har gjort gällande att motiveringen av beslutet hänvisar till bevis som inte angavs i meddelandet om anmärkningar, vilket utgör ett åsidosättande av sökandens rätt till försvar.
- 57 Detta gäller en stor del av påståendena angående en politik inriktad på "pris framför kvantitet", att kommissionen ansåg att Fides system för informationsutbyte i sig utgjorde en överträdelse av artikel 85 i fördraget och, slutligen, att kommissionen ansåg att prishöjningen år 1987 i Förenade kungariket var ett resultat av en samordning.
- 58 Även om det medgavs i meddelandet om anmärkningar att det rådde jämvikt mellan utbud och efterfrågan under åtminstone tre eller fyra år före år 1991, innehåller beslutet mindre fördelaktiga uppgifter, bland annat genom att det på flera ställen påpekas att driftstopp ägde rum under år 1990 (se till exempel punkt 134 i övervägandena).
- 59 Slutligen har uppgifterna angående de prishöjningar som genomfördes i oktober 1988 av Iggesunds Bruk i Nederländerna och av Feldmühle (Storakoncernen) i Belgien samt uppgifterna angående den prishöjning som genomfördes i oktober 1989 av Enso-Gutzeit i Italien tillagts i de tabeller som bifogas beslutet i jämförelse med de tabeller som bifogades meddelandet om anmärkningar.

- 60 Kommissionen har bestritt att meddelandet om anmärkningar inte innehöll samtliga uppgifter angående politiken inriktad på "pris framför kvantitet". Vidare framgick det av meddelandet om anmärkningar att den prishöjning som genomfördes år 1987 i Förenade kungariket var ett resultat av en samordning (s. 68 och 69 samt bilagan angående det omnämnda fastställandet av priserna).
- 61 Kommissionen har erinrat om att det ursprungliga meddelandet om anmärkningar endast gällde den betydelse Fides system för informationsutbyte hade för förändring av överenskommelsen i dess helhet. Det fanns således inte anledning att uttala sig om huruvida systemet i sig var rättsstridigt. I tillägget till meddelandet om anmärkningar preciserades emellertid att det system som infördes i juli 1991 fortsatte att utgöra en överträdelse av artikel 85 i fördraget.
- 62 Slutligen finns det ingen motstridighet mellan uppgifterna om utbud och efterfrågan i meddelandet om anmärkningar och de uppgifter som förekommer i beslutet.

Förstainstansrättens bedömning

- 63 Det framgår av fast rättspraxis att meddelandet om anmärkningar skall innehålla en redogörelse för anmärkningarna som är tillräckligt klar, om än kortfattad, för att de som berörs verkligen skall kunna få kännedom om vilka beteenden kommissionen klandrar dem för. Det är nämligen endast under denna förutsättning som meddelandet om anmärkningar kan fylla den funktion som avses i gemenskapsförordningarna, och som består i att tillhandahålla samtliga uppgifter som företagen behöver för att på ett ändamålsenligt sätt kunna försvara sig innan kommissionen fattar ett slutligt beslut (se domstolens dom av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85—C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1307, punkt 42; svensk specialutgåva, häfte 14).

- 64 I föreliggande fall skall sökandens argument enligt vilket en stor del av påståendena angående den föregivna politiken inriktad på "pris framför kvantitet" inte återgavs i meddelandet om anmärkningar lämnas utan beaktande. Sökanden har nämligen inte preciserat på vilket sätt påståendena i beslutet skiljer sig från dem i meddelandet om anmärkningar. Vidare innehåller beslutet inga anmärkningar avseende en politik inriktad på pris framför kvantitet som inte kommit till sökandens kännedom genom meddelandet om anmärkningar.
- 65 Sökandens argument enligt vilket det inte har påståtts i meddelandet om anmärkningar att Fides system för informationsutbyte i sig utgjorde ett åsidosättande av artikel 85.1 i fördraget kan inte heller beaktas. Det räcker att konstatera att nämnda system för informationsutbyte i beslutet endast har ansetts strida mot gemenskapens konkurrensregler i det avseendet att det tjänade som stöd för den konstaterade överenskommelsen (artikel 1 sista strecksatsen i beslutet jämförd med punkt 134 tredje stycket i övervägandena), även om kommissionen funnit att "i verkligheten lämnades det i många fall individuella uppgifter eller att sådana uppgifter var möjliga att utröna utan större svårigheter" (samma punkt i övervägandena).
- 66 Vad beträffar den samordnade prishöjningen i Förenade kungariket i januari 1987 framgår det att vissa företag, däribland sökanden, i meddelandet om anmärkningar i klara ordalag anses ansvariga för denna.
- 67 Denna anmärkning, som görs i meddelandet om anmärkningar (s. 54), lyder enligt följande:

"En anteckning (bilaga 44) på tre sidor, för den 15 till den 17 januari 1987, ur en planeringskalender tillhörande P. Opladens, Feldmühle, gäller ett informationsutbyte avseende priser, förväntad orderingång och driftstopp mellan Feldmühle och ett flertal andra tillverkare i samband med den prishöjning som genomfördes på den brittiska marknaden i december 1986/januari 1987 (jämför bilaga 61, en hand-

ling som påträffades hos [Mayr-Melnhofs] agent i Förenade kungariket: 'Representanten för Weig var närvarande vid ett nyligen hållet möte med Fides, under vilket denne förklarade att de tyckte att 9 procent var en för hög procentsats för Förenade kungariket och att de insisterade på 7 procent' ... m. m.)."

68 Kommissionen har även påpekat följande (s. 69 i meddelandet om anmärkningar):

"Detaljerade uppgifter om de samordnade prisinitiativ som tagits i Västeuropa från år 1987 till år 1991 finns i bilagan om priser som bifogas föreliggande meddelande om anmärkningar.

Uppllysningar lämnas även om det prisinitiativ som togs på den brittiska marknaden under början av år 1987."

69 I den tekniska bilagan A, till vilken uttryckligen hänvisas i meddelandet om anmärkningar, har kommissionen i detalj redogjort för sina anmärkningar avseende prishöjningen i Förenade kungariket i januari 1987. Det framgår bland annat (s. 4) i ordalag som är helt otvetydiga att "det står klart ... att denna åtgärd diskuterades och planerades på 'VD'-nivå".

70 Av detta följer att sökanden inte har kunnat vara okunnig om att kommissionen klandrade sökanden för att ha deltagit i ett samordnat prisinitiativ i Förenade kungariket under januari 1987.

71 Sökanden har för övrigt felaktigt hävdad att meddelandet av anmärkningar inte innehöll någon uppgift om att driftstopp hade genomförts år 1990.

72 I meddelandet om anmärkningar (s. 85) anges nämligen följande:

”År 1990, när de ställdes inför såväl en ökad kapacitet som en sjunkande efterfrågan, medförde [Fides] system [för informationsutbyte] att de kunde samordna genomförandet av driftstopp vid sina respektive fabriker och därigenom undvika överproduktion och prissänkningar.”

73 Vad slutligen beträffar uppgifterna om vissa tillverkares tillkännagivanden och genomförande av prishöjningar kan det konstateras att kommissionen inte har bestritt sökandens påstående att dessa uppgifter inte anges vare sig i meddelandet om anmärkningar i sig eller i bilagorna till detta. Sökanden har således inte på ett ändamålsenligt sätt kunnat yttra sig om dessa faktiska omständigheter. Kommissionen hade inte rätt att grunda sitt beslut på uppgifter som inte kommit till företagens kännedom under det administrativa förfarandet. Dessa faktiska omständigheter kommer således att lämnas utan avseende vid prövningen av om beslutet är välgrundat.

74 Detta åsidosättande av sökandens rätt till försvar kan emellertid inte i sig påverka giltigheten av beslutet i dess helhet, eftersom det inte var grundat på enbart de ifrågavarande uppgifterna (se med samma innebörd domstolens dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80, 101/80, 102/80 och 103/80, *Musique Diffusion française m. fl.* mot kommissionen, REG 1983, s. 1825, punkt 30; svensk specialutgåva, häfte 7).

75 Talan kan således inte vinna bifall på denna grund.

B — *Huruvida materiella rättsregler har åsidosatts*

Huruvida sökanden inte var rätt mottagare av beslutet

Huruvida talan kan upptas till sakprövning på denna grund

- 76 Kommissionen har ifrågasatt om sökanden har ett berättigat intresse av att hävda att beslutet borde ha riktats till Iggesund Paperboard, trots att sökanden har medgett att den kommer att täcka detta bolags ansvar för det fall det slutligen bötfälls.
- 77 Det kan i det hänseendet erinras om att sökanden ingår bland de företag som enligt artikel 1 i beslutet har deltagit i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget. Sökanden har i den egenskapen ett berättigat intresse av att bestrida det konstaterandet, oberoende av ekonomiska hänsyn, eftersom konstaterandet i varje fall kan komma att skada sökandens rykte.
- 78 Av det ovan anförda följer att talan kan upptas till sakprövning på denna grund.

Prövning i sak

— Parternas argument

- 79 Enligt sökanden har beslutet riktats till moderbolaget i en koncern då flera bolag i koncernen har deltagit i överträdelsen och då det föreligger uttryckliga bevis för att moderbolaget var inblandat i överträdelsen (punkt 143 i övervägandena i beslutet). Inget av dessa två kriterier är emellertid uppfyllt i föreliggande fall. I själva verket

har endast ett företag i MoDo-koncernen, närmare bestämt Iggesund Paperboard, anklagats för att ha deltagit i överträdelsen och sökanden själv har inte deltagit i denna.

- 80 Kommissionen har i föreliggande fall inte ens tillämpat de allmänna kriterier som anges i beslutet. Enligt punkterna 152 och 153 i övervägandena i beslutet ansåg kommissionen nämligen dels att det skulle kunna visa sig svårt att driva in böterna om beslutet riktades till Iggesund Paperboard, dels att Iggesund Paperboard inte var verkligt oberoende i förhållande till sökanden. Genom att tillämpa dessa särskilda kriterier endast i sökandens fall, har kommissionen åsidosatt principerna om rättvisa, likabehandling, icke-diskriminering samt skydd för berättigade förväntningar.
- 81 Vidare kan inte de särskilda kriterier som anges i punkt 153 i övervägandena i beslutet rättfärdiga kommissionens förhållningssätt. Inledningsvis var det inte riktigt att hävda att Iggesund Paperboard inte skulle kunna betala böterna. Vidare har kommissionen felaktigt ansett att Iggesund Paperboard inte var verkligt oberoende i förhållande till sökanden. Enbart den omständigheten att Iggesund Paperboard inte hade några tillgångar eller anställda borde inte ha hindrat att det klassificerades som ett företag i den mening som avses i gemenskapsrätten. Kommissionen har själv medgett att Iggesund Paperboard uppfyllde samtliga kriterier för att anses som ett företag i egenskap av självständig ekonomisk enhet. Iggesund Paperboard kunde följaktligen inte anses som ett "tomt skal".
- 82 När ett företag kontrollerar de tillgångar som är nödvändiga för dess verksamhet fordras det inte att det är ägare av dessa tillgångar. Detta antagande bekräftas i kommissionens beslut 91/50/EEG av den 16 januari 1991 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget, IV/32.732 — IJsselcentrale m. fl. (EGT L 28, s. 32). Den omständigheten att moderbolaget tillhandahåller vissa perifera tjänster, såsom juridiska tjänster och redovisningstjänster, och fakturerar dem på koncernbolagen hindrar inte heller att Iggesund Paperboard skall anses som ett företag.

- 83 Slutligen har det inte styrkts att sökanden hade kännedom om de föregivet rättsstridiga handlingarna och att den faktiskt kontrollerade Iggesund Paperboards verksamhet. Vidare är inte heller den omständigheten att sökanden kunde ge instruktioner till Iggesund Paperboard eller att den tillsatte cheferna för nämnda företag tillräckligt för att sökanden skall hållas för ansvarig för företagets agerande eller för att anse att Iggesund Paperboard och sökanden utgör en enda ekonomisk enhet.
- 84 Kommissionen har påstått att företaget enligt konkurrensrätten kan definieras som en ekonomisk enhet bestående av en enhetlig organisation med personal, materiella och immateriella tillgångar som på ett varaktigt sätt eftersträvar ett bestämt ekonomiskt mål (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-11/89, Shell mot kommissionen, REG 1992, s. II-757, punkt 311, svensk specialutgåva, häfte 12).
- 85 Flera bolag som ingår i samma koncern med gemensam ledning och kontroll, skulle kunna anses utgöra en del av samma företag. Kommissionen har i det avseendet ett stort utrymme för att skönsmässigt bedöma till vilken nivå i en sådan organisation ett beslut skall riktas. Även om det således hade varit möjligt för kommissionen att rikta beslutet till Iggesund Paperboard, betyder inte det att kommissionen var skyldig att göra det. I själva verket var två av sökandens dotterbolag inblandade i överenskommelsen, närmare bestämt Iggesund Paperboard (Workington) Ltd och Iggesunds Bruk.
- 86 Slutligen har kommissionen haft fog för att åberopa de skäl som anges i punkterna 152 och 153 i övervägandena i beslutet, eftersom Iggesund Paperboard inte hade några tillgångar eller anställda. Iggesund Paperboard var således endast ett "tomt skal" med ett aktiekapital på 50 000 SKR.

— Förstainstansrättens bedömning

- 87 Genom att föreskriva ett förbud för företag att bland annat ingå avtal eller delta i samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstater och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen inom den gemensamma marknaden riktar sig artikel 85.1 i fördraget till ekonomiska enheter som var och en består av en enhetlig organisation med personal, materiella och immateriella tillgångar, och som på ett varaktigt sätt eftersträvar ett bestämt ekonomiskt mål, av det skälet att en sådan organisation kan medverka till en överträdelse av det slag som avses i denna bestämmelse (domen i det ovannämnda målet Shell mot kommissionen, punkt 311).
- 88 I föreliggande fall skall sökanden och de olika bolag som ingår i dess "Paperboard" division — vilken formellt sett ligger under Iggesund Paperboard — anses som en enhetlig organisation med personal, materiella och immateriella tillgångar som på ett varaktigt sätt eftersträvar målet att bland annat tillverka och sälja kartong med största möjliga vinst, även om det, i förekommande fall, skulle vara till nackdel för de olika enheternas individuella resultat. I en sådan organisation spelar varje bolag en bestämd roll (se med samma innebörd domen i det ovannämnda målet Shell mot kommissionen, punkt 312).
- 89 Det framgår nämligen av beslutet (se bland annat punkt 153 första stycket i övervägandena) att Iggesund Paperboard är ett "kommissionärsbolag" som ägs till 100 procent av sökanden och som har ett aktiekapital på 50 000 SKR.
- 90 Det andra stycket i samma punkt lyder enligt följande:

”Iggesund Paperboard AB äger inte kartongtillverkningsanläggningarna och har inga egna anställda. De tillgångar som tidigare innehades av Iggesunds Bruk AB är fortfarande det bolagets egendom, och det är numera ett vilande bolag som helt ägs av MoDo. All personal i Sverige är anställd av MoDo ...”

- 91 Ingen av dessa uppgifter har bestritts av sökanden.
- 92 Det framgår vidare av sökandens svar på förstainstansrättens skriftliga frågor att vid den tidpunkt då den konstaterade överträdelsen upphörde innehade Iggesund Paperboard (Workington) Ltd, tidigare TBM, fortfarande kartongfabriken i Workington (Förenade kungariket), denna kartongfabriks omsättning redovisades av sökanden och personalen vid fabriken var fortfarande anställd hos sökanden. Det framgår vidare att ingen omsättning redovisades i Iggesund Paperboards årsredovisning och, i synnerhet, att omsättningen vid kartongfabriken vid Iggesunds Bruk redovisades i sökandens årsredovisning.
- 93 Slutligen framgår det av sökandens årsredovisning för år 1991 att MoDo-koncernens försäljningsverksamhet bedrevs genom sex ”kommissionärsbolag”, däribland Iggesund Paperboard, men att sökanden tillhandahöll vissa tjänster för samtliga koncernbolag, såsom juridiska, datatekniska och ekonomiska tjänster.
- 94 Utan att det är nödvändigt att ta ställning till om de övriga skäl som har åberopats i punkterna 152 och 153 i övervägandena i beslutet kan utgöra stöd för valet att rikta beslutet till sökanden, var det följaktligen riktigt av kommissionen att i punkt 153 andra stycket in fine i övervägandena förklara: ”Det är därför lämpligt att med hänsyn till förfarandet rikta beslutet till MoDo-koncernen [företräd av moderbolaget] i stället för till ett dotterbolag som inte är verkligt oberoende och som inte har några egna tillgångar eller anställda”.
- 95 I motsats till sökandens påstående enligt vilket enbart Iggesund Paperboard skulle ha deltagit i överträdelsen måste det konstateras att även Iggesund Paperboard (Workington) Ltd fanns med på listan över medlemmar av PG Paperboard och att anställda i det bolaget deltog i JMC:s möten. Genom att rikta beslutet till sökanden har således kommissionen handlat i överensstämmelse med kriteriet i punkt 143 i

övervägandena, enligt vilket beslutet skulle riktas till moderbolaget i en koncern då flera koncernbolag hade deltagit i överträdelsen.

- 96 Talan kan mot bakgrund av det ovan anförda inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida kommissionen har styrkt att det förekommit samordning av regleringen av volymerna och av en begränsning av produktionen

- 97 Denna grund kan delas in i tre delar. De två första delgrunderna skall prövas gemensamt medan den tredje delgrunden skall prövas för sig.

De två första delgrunderna under vilka sökanden har anført att det saknas bevis för en samordning avseende en frysning av marknadsandelarna och en samordning av utbudskontrollen

— Parternas argument

- 98 Sökanden har med den första delgrunden bestritt kommissionens påståenden att det vidtagits åtgärder för att reglera volymerna. Dessa påståenden har i huvudsak grundats på Storas förklaringar. Förklaringarna har emellertid inte stöd i några andra bevis.

- 99 Sökanden har gjort gällande att efterfrågan fortsatte att stiga fram till maj 1991 och att industrins produktionskapacitet var fullt utnyttjad åren 1987—1990. Mot denna

bakgrund har sökanden bestritt påståendet i beslutet att tillverkarna var mer eller mindre tvungna att tillgripa driftstopp under år 1990.

- 100 Vidare framgår det av skrivelsen av den 3 oktober 1988 (bilaga 102 till meddelandet om anmärkningar) att det inte fanns något system för kontroll av volymerna vid den tidpunkten.
- 101 Slutligen har sökanden bestritt att handlingarna avseende mötena inom Paper Agents Association (nedan kallad PAA) skulle stödja kommissionens påstående. Sökanden anser att dessa handlingar skall lämnas utan avseende.
- 102 Med den andra delgrunden har sökanden bestritt kommissionens påstående att det förekommit en samordning avseende frysningen av marknadsandelarna. Flera omständigheter visar att Storas förklaringar, på vilka kommissionen har grundat sig, inte är trovärdiga.
- 103 För det första är beskrivningen av de åtgärder som vidtogs för att frysa marknadsandelarna motsägelsefull. Kommissionen har inte tagit hänsyn till att tillverkarna inte kunde enas om en frysning av marknadsandelarna utan att kontakta sina kunder och utan att avsäga sig order. Beslutet anger inte vilka produkter marknadsandelarna gällde. Det framgår inte heller om den planerade tillväxten för det påföljande året hade fastställts individuellt eller centralt. Sådana förhållanden skulle emellertid utan tvekan har utgjort kärnan i ett avtal om att frysa marknadsandelar. Slutligen var även Storas upplysningar motsägelsefulla. Stora förklarade nämligen (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar) att diskussionerna om denna fråga fördes av de nationella företagssammanslutningarna, medan det påstås i Storas skrivelse av den 23 december 1992 (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar) att avtalet hänförde sig till marknadsandelar för olika tillverkargrupper.

- 104 För det andra varierade sökandens andel av de nationella marknaderna kraftigt och dess andel av marknaden på den europeiska kontinenten ökade väsentligt. Vidare har kommissionen själv medgett att flera stora tillverkares andelar av marknaden ökade svagt.
- 105 För det tredje har kommissionen inte tagit vederbörlig hänsyn till den låga priselasticiteten på kartong.
- 106 För det fjärde skulle ett avtal om att frysa marknadsandelarna utan tvekan ha åtföljts av avtal om driftstopp och om skapande av ny produktionskapacitet. Ett flertal tillverkare ökade emellertid sin produktionskapacitet under den berörda perioden.
- 107 Kommissionen har invänt att det i beslutet klargörs att tillverkarna förstod att det på lång sikt inte var möjligt att kontrollera priset utan att samtidigt kontrollera volymerna för att säkerställa en jämvikt mellan utbud och efterfrågan. Tillverkarna bedömde det, på denna grund, som nödvändigt att förstärka överenskommelsen om priser med ett avtal om volymkontroll. Den omständigheten att det inte var nödvändigt att genomföra detta system under en viss period saknar därför relevans. Vidare finns det bevis för att Iggesund vidtog åtgärder som syftade till att kontrollera utbudet, när så fordrades (punkterna 94 och 95 i övervägandena i beslutet). Kommissionen har vidare erinrat om att det fastställts att tillverkarna hade avtalat om att frysa marknadsandelarna på befintliga nivåer, men att det inte rörde sig om en orubblig frysning (punkt 52—56 i övervägandena).
- 108 När det gäller skälen till att ett system för volymkontroll bedömdes som nödvändigt har kommissionen understrukit att en avsevärd höjning av volymerna skulle ha medfört en prissänkning. Sökandens argument att priselasticiteten är låg bemöter således inte kommissionens påstående.

- 109 Kommissionen har hävdat att de slutsatser som framgår av beslutet grundas på klara bevis. Den har i det avseendet hänvisat till Storas förklaringar samt till de handlingar som beskrivs i punkterna 53—55 och 58—59 i beslutet.
- 110 Kommissionen har gjort gällande att den aldrig har påstått att marknadsandelarna låg på konstanta nivåer (punkterna 59 och 60 i övervägandena i beslutet).

— Förstainstansrättens bedömning

- 111 Enligt artikel 1 i beslutet, har de företag som avses i denna bestämmelse överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att under referensperioden delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att kartongleverantörerna inom gemenskapen "enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar" och "allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna".
- 112 Enligt kommissionen inleddes dessa två slag av samverkan, vilka i beslutet sammanförts under rubriken "reglering av volymerna", av deltagarna i PWG:s möten under den aktuella perioden. Det framgår av punkt 37 tredje stycket i övervägandena i beslutet att PWG:s verkliga uppgift, såsom den beskrivits av Stora, "bland annat bestod i 'diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar och kapacitet'".
- 113 Vad beträffar PWG:s betydelse för samverkan i fråga om marknadsandelarna, framgår följande av beslutet (punkt 37 femte stycket, i övervägandena): "I samband

med åtgärderna för prishöjningar diskuterades ingående inom PWG de nationella företagsammanslutningarnas och de enskilda tillverkarkoncernernas marknadsandelar i Västeuropa. Dessa diskussioner resulterade i att deltagarna träffade vissa 'uppgörelser' avseende sina respektive marknadsandelar i syfte att säkerställa att de samordnade prisinitiativen inte omintetgjordes av att utbudet översteg efterfrågan. De stora tillverkarkoncernerna beslutade att de skulle vidmakthålla sina marknadsandelar på en nivå som motsvarade de årliga slutgiltiga försäljnings- och produktionssiffror som sammanställdes och offentliggjordes av Fides i mars påföljande år. Utvecklingen av marknadsandelarna analyserades vid varje tillfälle då PWG möttes på grundval av månadsresultaten från Fides, och i händelse av betydande variationer avkrävdes det förmodat ansvariga företaget förklaringar."

- 114 Enligt punkt 52 i övervägandena syftade "överenskommelsen som träffades inom PWG år 1987 [...] till att 'frysa' de största tillverkarnas andelar av den västeuropeiska marknaden på den aktuella nivån samt till att tillverkarna skulle avstå från att värva nya kunder eller förbättra sin aktuella marknadsställning genom en aggressiv prispolitik".
- 115 I punkt 56 första stycket i övervägandena understryks följande: "Den grundläggande överenskommelsen mellan de största tillverkarna om att vidmakthålla sina respektive marknadsandelar fortsatte att tillämpas under hela den period som omfattas av föreliggande beslut." Enligt punkt 57 "analyserades 'utvecklingen av marknadsandelarna' vid varje möte inom PWG på grundval av preliminär statistik". Slutligen framhålls i punkt 56 sista stycket att "[d]e företag som deltog i diskussionerna om marknadsandelar var medlemmarna av PWG, närmare bestämt: Cascades, Finnboard, KNP (fram till år 1988), [Mayr-Melnhof], MoDo, Sarrió, de två tillverkarna som ingår i Stora-koncernen, CBC och Feldmühle, samt (från och med år 1988) Weig".
- 116 Det finns anledning anse att kommissionen vederbörligen har styrkt förekomsten av en samverkan kring marknadsandelar mellan deltagarna i PWG:s möten.

- 117 Kommissionens analys grundas i huvudsak på Storas förklaringar (bilagorna 39 och 43 till meddelandet om anmärkningar) och bekräftas av bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar.
- 118 I bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar förklarar Stora: "PWG samlades till möten från och med år 1986 i syfte att reglera marknaden. ... Bland andra (lagliga) verksamheter bestod PWG:s uppgift i diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar, efterfrågan och kapacitet. PWG:s roll var bland annat att göra exakta uppskattningar av utbud och efterfrågan på marknaden samt föreslå nödvändiga åtgärder för att reglera denna samt presentera denna uppskattning för President Conference."
- 119 Vad särskilt beträffar samverkan kring marknadsandelar påpekar Stora att "de marknadsandelar som förvärvats av nationella företagssammanslutningar i Europeiska gemenskapen, Efta och andra länder till vilka medlemmarna av PG Paperboard levererar analyserades inom PWG" och PWG "diskuterade möjligheten av att vidmakthålla marknadsandelarna på samma nivå som under föregående år" (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 19). Av meddelandet (samma handling, punkt 6) framgår att "diskussioner om tillverkarnas marknadsandelar i Europa ägde rum även under denna period, eftersom den första referensperioden gällde nivåerna år 1987".
- 120 I sitt svar på en begäran från kommissionen av den 23 december 1991, sänt den 14 februari 1992 (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar), preciserar Stora vidare att "[ö]verenskommelserna om marknadsandelarnas nivå som ingåtts mellan medlemmarna av PWG gällde Europa i dess helhet. Dessa överenskommelser grundades på sammanlagda årliga sifferuppgifter för föregående år, vilka normalt förelåg i slutgiltig sammanställning från och med mars påföljande år" (punkt 1.1).
- 121 Detta påstående bekräftas i samma handling enligt följande: "... diskussionerna utmynnade i överenskommelser som normalt ingicks i mars varje år mellan med-

lemmarna av PWG, och syftade till att medlemmarnas marknadsandelar skulle kunna vidmakthållas på samma nivå som föregående år” (punkt 1.4). Stora påpekar att ”ingen åtgärd vidtogs för att säkerställa att dessa överenskommelser iaktogs” och att deltagarna i PWG:s möten ”var medvetna om att för det fall de vidtog avvikande åtgärder på vissa marknader till vilka andra deltagare levererade, skulle dessa leverantörer göra samma sak på andra marknader” (samma punkt).

122 Slutligen förklarar Stora att sökanden (Iggesund) deltog i diskussionerna om marknadsandelarna (punkt 1.2, s. 3).

123 Storas påståenden om en samverkan kring marknadsandelar får stöd i bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar. Denna handling, som påträffades hos FS-Karton (som ingår i Mayr-Melnhof-koncernen), är en konfidentiell skrivelse av den 28 december 1988 från försäljningschefen för Mayr-Melnhof-koncernen i Tyskland (Katzner), till verkställande direktören för Mayr-Melnhof i Österrike (Gröller), angående marknadsläget.

124 Enligt denna skrivelse, som citeras i punkt 53—55 i övervägandena i beslutet, gav det mycket nära samarbetet inom ramen för ”VD-kretsen” (”Präsidentenkreis”), som inrättades år 1987, upphov till såväl ”vinnare” som ”förlorare”. Skrivelsens upphovsman har placerat Mayr-Melnhof bland förlorarna och detta av olika skäl, bland annat följande:

”2) Ett avtal har endast kunnat träffas genom att vi påförs ett ’straff’ — man har krävt att vi skall göra ’uppoftningar’.

3) 1987 års marknadsandelar skulle ’frysas’, befintliga kontakter skulle vidmakthållas och ingen ny verksamhet eller kvalitet får tas i bruk genom att tillämpa lockpriser (resultatet kommer att visa sig i januari 1989 — om alla deltagare är lojala).”

- 125 Dessa meningar skall läsas mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll.
- 126 I detta avseende har skrivelsens upphovsman som inledning erinrat om det nära samarbete avseende Europa som bedrevs inom "VD-kretsen". Detta uttryck har tolkats av Mayr-Melnhof så att det avser såväl PWG som PC i mer allmän bemärkelse, det vill säga utan hänvisning till en händelse eller särskilt möte (bilaga 75 till meddelandet om anmärkningar, punkt 2. a). Det saknas anledning att diskutera denna tolkning i detta sammanhang.
- 127 Upphovsmannen har vidare påpekat att detta samarbete har skapat en "prisdisciplin" som gett upphov till såväl "vinnare" som "förlorare".
- 128 Det är således mot bakgrund av den prisdisciplin som beslutats av "VD-kretsen" som uttalandet om att marknadsandelarna skulle frysas på 1987 års nivå skall tolkas.
- 129 Vidare överensstämmer hänvisningen till år 1987 som referensår med Storas andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar; se punkt 119 ovan).
- 130 Vad gäller PWG:s roll i samverkan kring kontrollen av tillförseln — som karaktäriserades av en undersökning av driftstopp — framgår av beslutet att PWG spelade en avgörande roll för införandet av driftstopp, då det från år 1990 uppkom problem med överkapacitet och sjunkande efterfrågan. "I början av år 1990 bedömde de största tillverkarna att det var lämpligt att inom ramen för PWG enas om nödvändigheten av driftstopp. De stora tillverkarna medgav att de inte kunde öka efterfrågan genom att sänka priserna, och att priserna skulle komma att sjunka om de behöll full produktionskapacitet. Det var teoretiskt möjligt att på grundval av

kapacitetsrapporterna beräkna hur länge driftstoppen skulle pågå för att jämvikt skulle uppnås mellan utbud och efterfrågan” (punkt 70 i övervägandena i beslutet).

- 131 Av beslutet framgår vidare följande: ”PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta. Enligt Stora var det praktiskt svårt att upprätta en koordinerad plan över driftstopp som täckte samtliga tillverkare. Stora har påpekat att detta var skälet till att det endast fanns ett ’informellt system för uppmuntran’” (punkt 71 i övervägandena i beslutet).
- 132 Det finns anledning anse att kommissionen i tillräcklig grad har styrkt förekomsten av en samverkan kring driftstopp mellan deltagarna i PWG:s möten.
- 133 De handlingar som kommissionen har åberopat stöder dess bedömning.
- 134 I sin andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 24) förklarar Stora följande: ”Genom att PWG bestämde sig för en politik inriktad på pris framför kvantitet och gradvis införde ett system för likvärdiga priser från och med år 1988 medgav medlemmarna av PWG samtidigt att det var nödvändigt att driftstoppen respekterades för att dessa priser skulle kunna bibehållas trots sjunkande efterfrågan. Om tillverkarna inte genomförde driftstopp, skulle det bli omöjligt att bibehålla den överenskomna prisnivån med hänsyn till den stigande överkapaciteten.”
- 135 I följande punkt i sin förklaring tillägger Stora att ”[u]nder åren 1988 och 1989 kunde industrin utnyttja nästan full kapacitet. Andra driftstopp än de normala för reparationer och semestrar blev nödvändiga från och med år 1990. ... Det visade sig senare nödvändigt med driftstopp då orderingången avtog för att vidmakthålla

politiken som var inriktad på pris framför kvantitet. Driftstoppen som tillverkarna skulle respektera (för att säkerställa jämvikten mellan produktion och konsumtion) kunde beräknas på grundval av kapacitetsrapporter. PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta, även om det fanns ett informellt system för uppmuntran ...”.

- 136 Vad beträffar bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar utgör upphovsmannens skäl till varför han ansåg Mayr-Melnhof som ”förlorare” vid tillfället då skrivelsen utarbetades viktiga bevis för förekomsten av en samverkan mellan deltagarna i PWG:s möten kring driftstoppen.

- 137 Upphovsmannen till skrivelsen konstaterar nämligen:

”4) Det är på denna punkt som de berörda parternas uppfattning om det eftersträvade målet börjar skilja sig åt.

...

- c) Samtliga försäljningsavdelningar och europeiska agenter har befriats från sina budgetvolymmer och en strikt prispolitik iakttas så gott som utan undantag (våra medarbetare har ofta inte förstått denna ändrade attityd till marknaden — tidigare har det endast ställts krav på kvantitet, medan nu enbart prisdisciplinen beaktas samt risken för driftstopp).”

- 138 Mayr-Melnhof hävdar (bilaga 75 i meddelandet om anmärkningar) att det ovan återgivna stycket syftar på företagets interna situation. Om emellertid detta utdrag analyseras mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll, kan det tolkas som ett genomförande av en strikt politik inom försäljningsavdelningarna, som lagts fast av "VD-kretsen". Skrivelsen skall således tolkas på så sätt att deltagarna i det närmare samarbetet som beslutades år 1987, det vill säga åtminstone deltagarna i PWG:s möten, tveklöst hade tagit ställning till följderna av den fastlagda politiken under förutsättning att den tillämpades strikt.
- 139 På grundval av vad som ovan anförts och utan beaktande av bilaga 102 till meddelandet om anmärkningar kan konstateras att kommissionen i tillräcklig grad har bevisat att det förekommit en samverkan kring marknadsandelarna mellan deltagarna i PWG:s möten samt en samverkan kring driftstoppen mellan samma företag. I den utsträckning som TBM/Iggesund Paperboard (Workington) Ltd/Iggesund Paperboard har deltagit i PWG:s möten (se nedan punkt 370 och följande punkter) och som sökanden uttryckligen nämns i Storas förklaringar har kommissionen med fog ansett sökanden ansvarig för ett deltagande i dessa två fall av samverkan.
- 140 Sökandens kritik mot Storas förklaringar, vilken avsåg att ifrågasätta bevisvärdet av dessa handlingar, är inte av sådant slag att detta konstaterande försvagas.
- 141 Det är ostridigt att dessa förklaringar härrör från ett av de företag som förmodas ha deltagit i den påstådda överträdelsen och att de innehåller en detaljerad beskrivning av vilken typ av diskussioner som fördes inom PG Paperboards organ, det mål som eftersträvades av de företag som samlats inom ramen för denna grupp samt dessa företags deltagande i de olika organens möten. Eftersom detta centrala bevis bekräftas av andra handlingar i målet, utgör det ett relevant stöd för kommissionens påståenden.

- 142 Vad gäller sökanden påstående att företagens verkliga agerande visar att kommissionens påståenden inte är grundade kan inte heller det godtas.
- 143 För det första skall förekomsten av en samverkan mellan medlemmarna av PWG kring de två aspekterna av "politiken inriktad på pris framför kvantitet" inte blandas samman med genomförandet av denna politik. De bevis som kommissionen har förebringat har ett sådant bevisvärde att upplysningar om sökandens verkliga agerande på marknaden inte kan inverka på kommissionens slutsatser om själva förekomsten av en samverkan kring de två aspekterna av den omtvistade politiken.
- 144 För det andra vederläggs kommissionens slutsatser inte av sökandens uppgifter. Det kan framhållas att kommissionen uttryckligen medger att samverkan kring marknadsandelarna "inte innefattade ett officiellt system för sanktioner eller kompensation ... för att stärka avtalet om marknadsandelarna" och att vissa stora tillverkares marknadsandelar ökade svagt från år till år (se bland annat punkterna 59 och 60 i övervägandena i beslutet). Kommissionen har vidare påpekat att industrin utnyttjade full kapacitet ända fram till början av år 1990 och att driftstopp praktiskt taget inte ansågs nödvändiga fram till denna tidpunkt (punkt 70 i övervägandena i beslutet).
- 145 För det tredje bekräftar två handlingar i målet att sökanden genomförde den politik inriktad på pris framför kvantitet som hade fastställts av PWG.
- 146 Enligt protokollet från PAA:s möte den 23 januari 1990, vilket fördes av en företrädare för Kopparfors (Storakoncernen), "[sade] Iggesund att Thames hade genomfört några driftstopp, vilket var dess politik i stället för att sänka priserna" (bilaga 130 till meddelandet om anmärkningar).

- 147 Av protokollet från PAA:s möte den 4 april 1990, vilket fördes av en företrädare för Mayr-Melnhof, framgår på samma sätt följande:

"*Thames Board* (Iggesund). Tre veckors leveranstid. Den brittiska efterfrågan är lägre än den var vid samma tidpunkt år 1989. Driftstopp är att föredra framför prissänkningar. Prishöjningen i april är helt genomförd." (Bilaga 131 till meddelandet om anmärkningar.)

- 148 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på vare sig den första eller den andra delgrunden.

Den tredje delgrunden under vilken anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning av betydelsen av statistiken från Fides.

— Parternas argument

- 149 Sökanden har gjort gällande att kommissionen inte har gjort en korrekt bedömning av betydelsen av statistiken från Fides. Den har överdrivit dess betydelse och rättsstridiga karaktär. Vidare har dessa statistiska uppgifter inte varit tillräckligt detaljerade för att möjliggöra kontrollen av ett kvotsystem.

- 150 Även om det är riktigt att den statistik som insamlades av Fides var fördelad per land, utom vad gäller de veckovisa rapporterna om orderingången, var det inte möjligt att identifiera de enskilda tillverkarnas leveranser.

- 151 Sökanden har vidare understrukt att kommissionen har medgett att tillverkarna under året normalt använde preliminär statistik (punkt 63 i övervägandena i beslutet). Denna statistik gav endast allmänna upplysningar om efterfrågeutvecklingen. Mot denna bakgrund kunde deltagarna i PWG:s möten knappast ha grundat sig på denna statistik för att på ett rationellt sätt analysera marknadsandelar och kapacitetsutnyttjande.
- 152 De enskilda tillverkarnas orderläge var inte heller en hemlighet, i motsats till vad kommissionen har hävdad. Den statistik som distribuerades av Fides angående orderläget gjorde det endast möjligt för tillverkarna att få en överblick över läget i Europa.
- 153 Vad beträffar statistiken avseende kapacitet och hur den har använts, har det rört sig om oriktiga statistiska uppgifter som endast tjänat som grund för att studera branschens dynamik och för att jämföra förändringar i kapacitetsutnyttjandegraden hos olika företag med de sammanställda uppgifterna.
- 154 Slutligen var statistiken inte nödvändig för att avgöra om det rådde jämvikt mellan utbud och efterfrågan, eftersom detta förhållande var uppenbart för hela branschen.
- 155 Enligt kommissionen syftar sökandens argument i huvudsak till att visa att Fides system för informationsutbyte i allt väsentligt inte stod i strid med artikel 85.1 i fördraget. Med hänsyn till att detta system endast användes för att förstärka och underlätta genomförandet av en rättsstridig överenskommelse är en sådan diskussion enbart av akademiskt intresse.

— Förstainstansrättens bedömning

- 156 Den tredje delgrunden skall förstås så att kommissionen har gjort en oriktig bedömning av betydelsen av Fides statistik, av den anledningen att statistiken varken var nödvändig eller användbar för den föregivna överenskommelsens syften.
- 157 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i denna bestämmelse överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att företagen bland annat "utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder", det vill säga en samverkan kring priser, en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring driftstopp.
- 158 Vad beträffar Fides system för informationsutbyte skall beslutet, mot bakgrund av artiklarna i detta och punkt 134 tredje stycket i övervägandena, tolkas på så sätt att kommissionen ansåg att systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen.
- 159 I punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet preciseras att Fides system för informationsutbyte "var ett väsentligt hjälpmedel för att:
- övervaka utvecklingen av marknadsandelarna,
 - övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande,
 - avgöra om samordnade prishöjningar skulle kunna genomföras,
 - fastställa nödvändiga driftstopp".

- 160 Det framgår i övrigt av beslutet att Fides statistik analyserades och diskuterades inom ramen för PWG. I punkt 57 första stycket i övervägandena, vilken även hänvisar till punkt 63 i övervägandena, anges följande: ”Utvecklingen av marknadsandelarna’ analyserades vid samtliga PWG:s möten på grundval av preliminär statistik.” Vidare preciseras följande i punkt 69 första stycket: ”Genom att jämföra orderläget veckovis (’Weekly Order Backlog’) med tillgänglig kapacitet kunde PWG utvärdera hela efterfrågeläget inom kartongindustrin.”
- 161 Det finns anledning anse att kommissionens påståenden i detta avseende är styrkta.
- 162 För det första har sökanden inte bestritt att statistiken från Fides diskuterades inom PWG.
- 163 För det andra har kommissionen med fog ansett att statistiken från Fides användes inom detta organ dels för att ”övervaka utvecklingen av marknadsandelarna” (punkt 134 tredje stycket första strecksatsen), dels för att ”övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande” samt för att ”fastställa nödvändiga driftstopp” (punkt 134 tredje stycket andra och fjärde strecksatserna).
- 164 Vad beträffar användningen av statistiken från Fides för att ”övervaka utvecklingen av marknadsandelarna” har Stora medgett att ”om det framgick av analysen av statistiken att skillnaderna mellan de olika nationella företagssammanslutningarnas försäljningsvolym var för stora, uppmanade medlemmarna av PWG varandra att åta sig att minska variationerna på de nationella marknaderna” (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 19).

- 165 I bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar (punkt 1.1) anges i likhet härmed följande:

”Variationerna i utbudet på de nationella marknaderna analyserades och diskuterades vid samtliga PWG:s möten (det vill säga varannan eller var tredje månad) på grundval av preliminär statistik från Fides ... Statistiken sammanställdes på månatlig basis. Den sammanlagda årsstatistiken beräknades emellertid på grundval av kalenderårs och inte på verksamhetsåret. Variationerna som framgick av denna statistik gav inte nödvändigtvis en exakt bild av det slutliga läget vid årets slut, vilket gjorde det omöjligt att med säkerhet förlita sig på uppgifterna om variationerna. Det hade varit absurt om de stora tillverkarna, som var företrädare inom PWG, förde detaljerade diskussioner om marknadsandelar på nationell basis, när tillverkarna inte kunde avgöra vart deras leveranser slutligen gick.

...

Överenskommelserna om storleken på marknadsandelarna som träffades av medlemmarna av PWG gällde Europa i dess helhet. Dessa överenskommelser grundades på de sammanlagda omsättningarna för föregående år, vilka normalt fanns tillgängliga i slutgiltigt skick från och med mars månad påföljande år.”

- 166 Vad beträffar användningen av statistiken från Fides för att ”övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande” finns det anledning att hänvisa till Storas förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 5):

”Kopplad till prisinitiativet år 1987 var nödvändigheten av att vidmakthålla en nära nog fullständig jämvikt mellan produktion och konsumtion (politiken inriktad på pris framför kvantitet). Under åren 1988 och 1989 utnyttjade tillverkarna full eller nästan full kapacitet. År 1990 medförde en ökad kapacitet samtidigt som ökningen

av efterfrågan avtog att tillverkarna började införa driftstopp i syfte att upprätthålla jämvikten mellan produktion och konsumtion ... Tillverkarna kunde med hjälp av årskapacitetsrapporter beräkna hur länge det var nödvändigt att stoppa driften samt uppmanade varandra att stoppa driften tillräckligt länge för att det skulle vara möjligt att vidmakthålla jämvikten mellan produktion och efterfrågan ... sådana driftstopp genomfördes inte av samtliga tillverkare, med den följderna att vissa, vanligen de största, drabbades av proportionellt sett större förluster vad gäller kvantitet till följd av sina försök att vidmakthålla prisnivån" (se med samma innebörd punkt 25 i samma handling).

- 167 Storas förklaringar får indirekt stöd i bilagorna 73 och 75 till meddelandet om anmärkningar. Det framgår nämligen av bilaga 73 (se ovan punkt 123 och följande punkter) att försäljningschefen för Mayr-Melnhof/FS Karton i Tyskland (Katzner) föreslog verkställande direktören för Mayr-Melnhof i Österrike en förändring av Fides då gällande system för informationsutbyte (s. 5 punkt 5, under rubriken "Kontroll"). Såsom framgår av bilaga 75 (s. 11) — ett svar från Mayr-Melnhof på en begäran om upplysningar — "ändrades Fides regler senare mer eller mindre i överensstämmelse med förslagen" som nämns i bilaga 73 (se även punkt 63 andra stycket i övervägandena i beslutet). Med hänsyn till den allmänna tonen i bilaga 73, skall den begäran om förändring av Fides system för informationsutbyte som framställdes av Katzner tolkas som att systemet inte möjliggjorde en tillfredsställande kontroll av utvecklingen av marknadsandelarna och/eller en analys av driftstopp, och att systemet följaktligen borde förbättras för att en bättre kontroll skulle kunna säkerställas.
- 168 Mot bakgrund av dessa bevis och med hänsyn till att kommissionen med fog har ansett att sökanden deltog i en samverkan kring driftstopp och en samverkan kring marknadsandelar inom ramen för PWG, kan talan inte vinna bifall på den tredje delgrunden.
- 169 Av det ovan anförda följer således att grunden skall underkännas i sin helhet.

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av hur länge överenskommelsen pågick

Parternas argument

- 170 Sökanden har hävdad att, trots påståendena i beslutet, begicks det ingen överträdelse före år 1988. Om man bortser från Storas förklaringar finns det ingen grund för slutsatsen att bildandet av PWG utgjorde en överträdelse i sig. För övrigt finns det inga bevis av vilka den slutsatsen kan dras att PWG tillkom före den 10 november 1986.
- 171 Vidare framgår det varken av meddelandet om anmärkningar eller av beslutet att prisinitiativet i januari 1987 i Förenade kungariket utgjorde en överträdelse.
- 172 Kommissionen har vidhållit att överträdelsen började vid halvårsskiftet 1986 och att denna tidpunkt skall beaktas vid beräkningen av böterna. Det var ungefär vid denna tidpunkt som PG Paperboard omorganiserades och diskussionerna om pris och kvantiteter inleddes. Det var i det hänseendet riktigt av kommissionen att grunda sig på Storas förklaringar.

Förstainstansrättens bedömning

- 173 Enligt punkt 161 andra stycket i övervägandena i beslutet deltog flertalet av de företag till vilka beslutet var riktat i överträdelsen från och med juni 1986 — den tidpunkt då "PWG bildades och samverkan mellan tillverkarna intensifierades och började bli mer effektiv".

- 174 Vad beträffar den tidpunkt då PWG bildades har Stora angivit följande (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 8): "PWG samlades till möten från och med år 1986 ..."
- 175 Mot denna bakgrund och i avsaknad av bevis som skulle kunna styrka den exakta tidpunkten för bildandet av detta organ har kommissionen med fog kunnat anse att PWG bildades vid halvårsskiftet 1986 och att möten med detta organ ägde rum regelbundet efter denna tidpunkt. Det kan understrykas i detta sammanhang att sökanden deltog i PWG:s möten från det att organet bildades (se nedan punkt 370 och följande punkter). Med hänsyn till detta kan sökanden inte med framgång bestrida kommissionens bedömning av tidpunkten för bildandet av PWG, utan att förebbringa några bevis till stöd för sitt påstående att organet inte bildades förrän senare.
- 176 Kommissionen har helt riktigt dragit slutsatsen att sökanden, som deltagare i PWG:s möten sedan organet bildades vid halvårsskiftet 1986, skall anses ansvarig för en prissamverkan från och med denna tidpunkt.
- 177 PWG bildades av ett antal företag, däribland sökanden, i ett i huvudsak konkurrensbegränsande syfte. Stora har anmärkt (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 8) att "PWG samlades till möten från och med år 1986 i syfte att reglera marknaden" och hade bland annat till uppgift att genomföra en "diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar och kapacitet" (bilaga 35 till meddelandet om anmärkningar, punkt 5 iii).
- 178 Den betydelse som de företag som möttes inom ramen för detta organ hade för samverkan kring marknadsandelar och driftstopp har beskrivits i samband med den föregående grunden (se ovan punkt 113—139). De företag som möttes inom ramen för detta organ diskuterade även prisinitiativ. Enligt Stora (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 10) "enades PWG från år 1987 om ett avtal

samt fattade generella beslut om tidsplan ... och om nivån på de prishöjningar som skulle genomföras av kartongtillverkarna”.

179 Genom att sökanden har samtyckt till att bilda ett organ och delta i möten inom detta organ, vars konkurrensbegränsande syfte — bestående bland annat i diskussioner om framtida prishöjningar — var känt samt godtogs av de företag som gett upphov till detta organ, finns det tillräckliga skäl för att anse sökanden ansvarig för en prissamverkan från och med halvårsskiftet 1986.

180 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning när den ansåg att SBS-kartong var föremål för överträdelsen och att denna kartong ingick i samma marknad som GC- och GD-kartong, och huruvida det förekommit fel i motiveringen och i förfarandet i det hänseendet

181 Grunden kan indelas i tre delar. Varje delgrund skall prövas för sig.

Den första delgrunden under vilken anförts att rätten till försvar har åsidosatts

182 Sökanden har hävdats att den inte hade möjlighet att göra gällande sin rätt till försvar under det administrativa förfarandet, eftersom meddelandet om anmärkningar inte innehöll någon uppgift om en överträdelse avseende SBS-kartong. Denna kartong nämndes endast en gång, inom parentes, i samband med en prishöjning.

183 Detta påstående saknar grund.

- 184 Det framgår nämligen av meddelandet om anmärkningar (s. 3 och 4) att definitionen av "kartong" omfattar tre huvudsakliga kartongkvaliteter som tillverkas i Väst-europa, däribland SBS-kartong, vilka är föremål för det aktuella förfarandet.
- 185 Vidare nämns samtliga bevis som kommissionen har åberopat i beslutet till stöd för att SBS-kartong var föremål för överträdelsen även i meddelandet om anmärkningar eller i de enskilda upplysningar däri som riktats till sökanden (se bland annat bilagorna 111, 113 och 117 till meddelandet om anmärkningar).
- 186 Slutligen innehåller var och en av de tekniska bilagorna angående priser, som bifogades meddelandet om anmärkningar, för varje föregivet prisinitiativ upplysningar om prishöjningar på SBS-kartong.
- 187 Det framgår således klart av meddelandet om anmärkningar att SBS-kartong var föremål för förfarandet.
- 188 Talan kan således inte vinna bifall på den första delgrunden.

Den andra delgrunden under vilken anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning genom att anse att SBS-kartong var föremål för överträdelsen och att den har lämnat en bristfällig motivering i det hänseendet

— Parternas argument

- 189 Sökanden har gjort gällande att beslutet och de där angivna bevisen inte medger den slutsatsen att SBS-kartong var föremål för överträdelsen. Sökanden har även hävdat att beslutet inte innehåller tillfredsställande förklaringar till stöd för kommissionens påståenden.

- 190 För det första nämns inte SBS-kartong i Storas förklaringar.
- 191 Vidare gäller påståendena om åtgärder för att reglera volymerna inte SBS-kartong. Påståendet om ett föregivet avtal träffat inom PWG angående bevarandet av marknadsandelarna år 1987 hänför sig till en period under vilken inga tillverkare av SBS-kartong var företrädare i det organet.
- 192 Anteckningarna som påträffades hos Rena om JMC:s möte den 6 september 1989 (bilaga 117 till meddelandet om anmärkningar) är inte relevanta, eftersom Iggesund Paperboard inte deltog i det mötet och eftersom anteckningarna gäller en prishöjning som ägde rum mer än en månad före mötet.
- 193 De tabeller som bifogas beslutet avseende prishöjningar medger inte heller den slutsatsen att det förekom en samordning i fråga om SBS-kartong. Jämförelserna mellan de prishöjningar som sökanden tillkännagav och de som tillkännagavs av Enso-Gutzeit — den andra tillverkaren av SBS-kartong som var mottagare av beslutet — samt mellan dessa tillkännagivanden om prishöjningar och tillkännagivanden om prishöjningar på GC- och GD-kartong bekräftar att det inte förekom någon samordning i fråga om SBS-kartong.
- 194 Motiveringen av beslutet är med avseende på SBS-kartong felaktig, eftersom "GC-kvalitet", i motsats till vad som uppges i punkt 4 i övervägandena, inte omfattar SBS-kartong.
- 195 Vidare är avsnittet enligt vilket prisinitiativen "visade sig i form av höjningar på samtliga nationella marknader ... , där SBS normalt (men inte alltid) ökade i samma utsträckning som GC-kvaliteterna" (punkt 20 andra stycket i övervägandena i

beslutet), det enda ställe i beslutet, med undantag för redogörelsen för överträdel-
sen och vissa ganska oklara uppgifter i punkterna 86 och 97 i övervägandena, där
det förklaras att prisinitiativen omfattade SBS-kartong.

- 196 I motsats till vad som hävdas i punkt 4 i övervägandena i beslutet omfattas inte
SBS-kartong av förkortningarna "GC" eller "FBB". En del av Iggesund Paper-
boards tillverkningen av SBS-kartong omfattas inte ens av definitionen av den pro-
dukt som berördes av PG Paperboards verksamhet, närmare bestämt, enligt punkt
28 i övervägandena, en kartong "med en vikt på 200g/m² eller mer".
- 197 Dessutom är uppgifterna i beslutet om tillverkare, köpare och produktionsvolym
för SBS-kartong inte riktiga. Det finns nämligen andra europeiska tillverkare av
SBS-kartong än Enso-Gutzeit och sökanden, och Enso-Gutzeits tillverkning av
SBS-kartong har överskattats.
- 198 Kommissionen har hävdats att det i hög grad har styrkts att samordningen omfat-
tade SBS-kartong, bland annat vad gäller vissa initiativ till prishöjningar. SBS-
kartong tillverkas av ett litet antal tillverkare och i mindre kvantiteter än övriga
kartongkvaliteter. Detta skulle kunna förklara varför den har varit föremål för mind-
re diskussion vid mötena inom PG Paperboard och att det finns färre skriftliga
bevis avseende denna produkt.
- 199 SBS-kartong omfattades av en stor del av Fides system för informationsutbyte
(bilaga 5 till meddelandet om anmärkningar) och av de marknadsundersökningar
som gjordes av verkställande direktören för Finnboard ("Kosk-
undersökningarna", bilagorna 56 och 95 till meddelandet om anmärkningar).
Kommissionen har vidare hänvisat till bilagorna 111, 113 och 117 till meddelandet
om anmärkningar i vilka redogörs för samtliga prishöjningar på SBS-kartong (eller
GZ-kartong, en annan beteckning för SBS-kartong).

- 200 När det gäller tabellerna över olika prisinitiativ som bifogas beslutet har vissa av mottagarna av beslutet inte tillhandahållit fullständiga uppgifter om priserna (se punkt 118 i övervägandena i beslutet). I synnerhet var de svar som företagen, och bland andra sökandens dotterbolag, lämnade på begäran om upplysningar ofullständiga vad beträffar prishöjningarna.
- 201 Det framgår under alla omständigheter av uppgifterna om tillkännagivandena om prishöjningar att tillverkarna, vad gäller varje enskilt initiativ, hade enats om att höja priserna på samtliga nationella marknader.

— Förstainstansrättens bedömning

- 202 Det följer av beslutet att kommissionens påstående om förekomsten av en pris-samverkan avseende SBS-kartong bland annat grundas på bilaga 111 till meddelandet om anmärkningar (punkt 80 i övervägandena), som är en prislista avfattad på svenska som påträffades hos Rena och som innehåller uppgifter, avseende nio länder i gemenskapen, om prishöjningar på GC-kartong (kvaliteterna GC 1 och GC 2) och SBS-kartong (betecknad med förkortningen "GZ", se punkt 4 i övervägandena i beslutet) vilka genomfördes i september/oktober 1989. Det är ostridigt att, i den utsträckning som uppgifter om denna prishöjning är tillgängliga, uppgifterna i prislistan avseende nivå och tidpunkt för prishöjningarna på SBS-kartong överensstämmer med de prishöjningar som sökanden faktiskt genomförde.
- 203 Sökanden hävdade under sammanträdet att denna prislista saknade det bevisvärde som kommissionen tillskrev den, eftersom det rörde sig om en odaterad handling.

- 204 Denna invändning skall förstås så att det enligt sökanden inte är bevisat att uppgifterna i listan gällde kommande tillkännagivanden av prishöjningar.
- 205 Bevisvärdet av bilaga 111 skall emellertid bedömas mot bakgrund av andra skriftliga bevis för prissamverkan. Såsom kommissionen har förklarat i beslutet (punkterna 79, 80 och 83 i övervägandena), har den erhållit två andra prislistor som upprättats på samma sätt och även de på svenska, närmare bestämt prislistan som påträffades hos Finnboard (UK) Ltd (nedan kallad Finnboards prislista) samt bilaga 110 till meddelandet om anmärkningar (påträffad hos Rena) som gäller prishöjningarna i april 1989 respektive april 1990.
- 206 Med hänsyn till de slående likheter som dessa tre prislistor uppvisar, finns det anledning anse att de är av gemensamt ursprung. Bilaga 110 är dessutom daterad den 3 december 1989, vilket är tidigare än tillkännagivandet av de priser som anges i listan. Följaktligen har kommissionen med fog dragit slutsatsen att även de övriga två prislistorna, som inte är daterade, anses ha upprättats innan höjningarna av de angivna priserna tillkännagavs. Slutligen kan det framhållas att Rena och Finnboard endast tillverkar GC-kartong, medan de tre prislistorna hänför sig till flera andra kartongslag.
- 207 Mot denna bakgrund var det riktigt av kommissionen att anse att dessa tre prislistor, tillsammans med andra bevis, utgjorde viktiga bevis för en prissamverkan inom ramen för PG Paperboards organ. Denna samverkan har endast bestritts av sökanden såvitt gäller SBS-kartong. Eftersom sökanden är den enda tillverkaren av SBS-kartong som deltog i såväl PWG:s som JMC:s möten — centrala organ för överenskommelsen — måste det konstateras att uppgifterna om prishöjningarna på SBS-kartong i bilaga 111 till meddelandet om anmärkningar styrker att sökanden deltog i en prissamverkan avseende såväl GC-kartong som SBS-kartong.

- 208 Detta konstaterande bekräftas av bilaga 113 till meddelandet om anmärkningar — en handling, daterad den 11 januari 1990, som påträffades hos FS-karton och som enligt kommissionen hänförde sig till ett av JMC:s möten (punkt 84 i övervägandena i beslutet). Denna handling innehåller uppgifter om datum för tillkännagivanden av prishöjningar på GC- och GD-kartong från flera tillverkare (Kopparfors som ingår i Storakoncernen, Mayr-Melnhof, Finnboard och Cascades). Vad beträffar sökanden innehåller handlingen följande anmärkningar: "Thames: 10 Tg Igges. 15/20 Tg" ("Tg" står för "Tage" och anger orderstocken uttryckt i dagar) och "Th/Ig KW5 GC/GZ + 13, -" ("KW5" står för "Kalenderwoche 5" och anger att prishöjningen kommer att tillkännages under vecka fem).
- 209 I enlighet med uppgifterna i denna handling tillkännagav sökanden den 31 januari 1990 en höjning av priserna på GC- och SBS-kartong med 13 DM/100 kg (handlingarna F-12-5 och F-12-6).
- 210 Följaktligen har kommissionen med fog ansett att denna handling utgjorde ett bevis för prissamverkan avseende GC-, GD- och SBS-kartong.
- 211 Denna slutsats rubbas inte på något sätt av sökandens påstående under sammanträdet att det inte var bevisat att bilaga 113 till meddelandet om anmärkningar hänförde sig till ett av JMC:s möten. Det kan i det hänseendet påpekas för det första att samtliga tillverkare som nämns i den handlingen deltog i PWG:s och JMC:s möten och för det andra att det är ostridigt att en prissamverkan ägde rum under mötena med dessa två organ. Även om det antas att kommissionen inte skulle ha bevisat att bilaga 113 till meddelandet om anmärkningar hänförde sig till ett av JMC:s möten, styrker denna handling att en prissamverkan ägde rum antingen inom det organet eller inom PWG.

- 212 Med hänsyn till det ovan anförda och utan att det finns anledning att ta ställning till övriga bevis som återopats av kommissionen anser förstainstansrätten att det är styrkt att sökanden deltog i en prissamverkan avseende SBS-kartong.
- 213 Av detta följer att kommissionen har bevisat att sökanden, som deltagare i PWG:s möten sedan organet bildades, deltog i en prissamverkan sedan halvårsskiftet 1986, och från slutet av år 1987 i en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring driftstopp.
- 214 Vad beträffar de två sistnämnda fallen av samverkan är det visserligen riktigt att förstainstansrätten inte har undersökt vilka kartongkvaliteter som berördes. Eftersom dessa två fall av samverkan emellertid hade till syfte att säkerställa att prisinitiativen blev framgångsrika — ett syfte som sökanden inte bestritt — skall sökandens deltagande i dessa fall av samverkan anses ha berört även sökandens tillverkning av SBS-kartong, vilken var föremålet för prissamverkan.
- 215 I det avseendet som sökanden har hävdats att motiveringen av beslutet är otillräcklig och/eller innehåller oriktigheter i fråga om SBS-kartong kan det påpekas att det framgår klart av beslutet dels att den konstaterade överträdelsen omfattade detta kartongslag, dels på vilka bevis denna slutsats grundades (se bland annat punkterna 3, 4, 80, 81, 85 och 97 i övervägandena, samt tabellerna över prisinitiativen som bifogas beslutet). Vidare framgår det klart av punkt 28 första och andra styckena i övervägandena att även om PG Paperboards verksamhet officiellt definierades som att den omfattade kartong "med en vikt på 200g/m² eller mer", var det inte en orubblig gräns.
- 216 På grundval av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på den andra delgrunden.

Den tredje delgrunden under vilken anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning genom att anse att SBS-kartong ingick i samma marknad som GC- och GD-kartong

— Parternas argument

- 217 Sökanden har gjort gällande att SBS-kartong inte ingick i samma produktmarknad som GC- och GD-kartong.
- 218 I föreliggande fall är en definition av den ifrågavarande produktmarknaden nödvändig på grund av att kommissionens slutsatser avseende hur allvarlig överträdelserna var och avseende dess framgång på marknaden. Avsaknaden av en definition av marknaden gör det inte möjligt att dra den slutsats som framgår av punkt 168 i övervägandena i beslutet, enligt vilken överenskommelsens syften i hög grad uppnåtts. En definition av marknaden är desto nödvändigare som SBS-kartong skiljer sig avsevärt från GC- och GD-kartong.
- 219 Enligt punkterna 168 och 169 i övervägandena i beslutet beaktade kommissionen vid fastställandet av böterna såväl att tillverkarna kontrollerade "praktiskt taget hela marknaden" som företagens betydelse inom "branschen". Dessa omständigheter kan dock inte vidhållas, eftersom kommissionen har förnekat att en definition av marknaden skulle vara relevant.
- 220 SBS-kartongens egenskaper har inte heller bedömts korrekt i punkterna 3 och 4 i övervägandena i beslutet. Denna kartong används nämligen i huvudsak för grafiska ändamål och inte för förpackningar såsom anges i punkterna 3 och 4 i övervägandena. Förpackningar för exklusiva produkter är för övrigt ett ytterst begränsat användningsområde.

- 221 På grund av att användningsområdena är mycket olika konkurrerar SBS-kartong inte med GC-kartong. Detta bekräftas av priset förhållandet mellan de olika kartongkvaliteterna. Priset på SBS-kartong är klart högre än priserna på GC- och GD-kartong.
- 222 Slutligen är det oriktigt att inbegripa SBS-kartong och samtidigt utesluta produkter som i mycket högre grad är jämförbara med GC- och GD-kartong, såsom gråkartong och vätskekartong.
- 223 Kommissionen har hävdats att en definition av produktmarknaden inte hör hemma i ett ärende av detta slag, och att det enda som är av betydelse är tillverkarnas agerande. En definition av marknaden för de berörda produkterna är inte nödvändig för att kunna fastställa att SBS-kartong var föremål för överenskommelsen. I beslutet har de särskilda villkoren på den berörda marknaden beaktats i andra avseenden.
- 224 Slutligen har kommissionen inga bevis för att det samordnade förfarandet omfattade gråkartong. Mot den bakgrunden är sökandens påstående att gråkartong i högre grad är jämförbar med GC- och GD-kartong än vad SBS-kartong är inte relevant.

— Förstainstansrättens bedömning

- 225 Enligt artikel 85.1 i fördraget är följande förbjudet: "alla avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen inom den gemensamma marknaden ...".

- 226 I föreliggande fall har kommissionen styrkt att sökanden sedan halvårsskiftet 1986 deltog i en prissamverkan och från och med slutet av år 1987 i en samverkan kring marknadsandelar samt i en samverkan kring driftstopp, det vill säga de tre moment som tillsammans utgör den överträdelse som konstateras i artikel 1 i beslutet. Såsom redan har konstaterats (se ovan punkt 202—215) har kommissionen styrkt att dessa fall av samverkan gällde de tre kartongkvaliteterna som definieras i punkt 4 i övervägandena, det vill säga GC-, GD- och SBS-kartong.
- 227 Kommissionen har vidare, utan invändning från sökanden, dragit slutsatsen att ovannämnda fall av samverkan syftade till att begränsa konkurrensen inom den gemensamma marknaden och att handeln mellan medlemsstaterna påverkades (punkt 133—138 i övervägandena i beslutet).
- 228 Mot denna bakgrund var det riktigt av kommissionen att, utan att dessförinnan ha definierat den aktuella produktmarknaden, dra slutsatsen att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, som innefattade GC-, GD- och SBS-kartong (se med samma innebörd domstolens dom av den 13 juli 1966 i de förenade målen 56/64 och 58/64, Consten och Grundig mot kommissionen, REG 1966, s. 429, 496, svensk specialutgåva, häfte 1, och förstainstansrättens dom av den 21 februari 1995 i mål T-29/92, SPO m. fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-289, punkt 74).
- 229 Slutligen hade kommissionen inte bevis för en överträdelse som innefattade gråkartong och det var därför riktigt att anse att överträdelsen inte gällde den produkten.
- 230 Talan kan således inte vinna bifall på den tredje delgrunden.
- 231 Mot bakgrund av det ovan anförda skall grunden således underkännas i sin helhet.

Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet*Parternas argument*

- 232 Sökanden har gjort gällande att kommissionen har missbrukat sina befogenheter enligt artikel 3 i förordning nr 17 genom att stadga förbudet i artikel 2 i beslutet. En mycket omfattande kategori ageranden kommer nämligen att vara förbjudna i framtiden enligt denna bestämmelse. Ett sådant förbud överskrider vad som är nödvändigt för att tillse att företagen åter uppträder lagenligt. En bestämmelse av detta slag fråntar sökanden möjligheten att begära och erhålla undantag eller icke-ingripandebesked i fråga om framtida system för informationsutbyte.
- 233 Utbytet av sammanställda uppgifter avseende produktion, försäljning, orderstock, inkommande order och produktionskapacitet samt användningen av dessa uppgifter har felaktigt betecknats som överträdelse av artikel 85. Kommissionen borde nämligen ha tagit hänsyn till att mottagarna av beslutet hade upphört med överträdelsen. De borde därför kunna utbyta information som om de inte hade ådömts ansvar för en överträdelse.
- 234 Vidare har kommissionen gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning och har åsidosatt sammanslutningen CEPI-Cartonboards och sökandens rättigheter genom att anta beslutet utan att ta ställning till om det system som anmälts av CEPI-Cartonboard är förenligt med artikel 85.
- 235 Slutligen är artikel 2 i beslutet oklar, eftersom varje form av utbyte av statistik, även i sammanställd form, skulle kunna användas för att genomföra rättsstridiga avtal. Vidare omfattar ett förbud mot utbyte av information som är "av betydelse för konkurrensen" i verkligheten all information.

- 236 Kommissionen har understrukt att förstainstansrätten i sina domar i de så kallade Polypropylenmålen (bland annat domen av den 24 oktober 1991 i mål T-1/89, Rhône-Poulenc mot kommissionen, REG 1991, s. II-867) och i sin dom av den 6 oktober 1994 i mål T-83/91, Tetra Pak mot kommissionen (REG 1994, s. II-755; svensk specialutgåva, häfte 16) bekräftade två ålägganden som kan jämföras med dem i artikel 2 i beslutet.
- 237 Omfattningen av åläggandena som grundas på artikel 3 i förordning nr 17 skall avgöras av det rättsstridiga agerande som har konstaterats, och kommissionen måste kunna förbjuda ett framtida agerande identiskt med det som konstaterats i beslutet. Kommissionen anser sig även kunna beakta företagets tidigare agerande vid utvärderingen av hur informationen skulle kunna användas. I det sammanhanget har den redogjort för konstaterandena i beslutet avseende Fides system för informationsutbyte (punkterna 61—71 och 134 i övervägandena i beslutet) samt för konstaterandena avseende det första systemet för informationsutbyte som stod under överinseende av sammanslutningen CEPI-Cartonboard (punkterna 105, 106 och 166 i övervägandena).
- 238 Ett förbud som det i artikel 2 i beslutet måste uttryckas i generella ordalag, eftersom det omfattar en rad framtida ageranden. Detta betyder emellertid inte att alla former av informationsutbyte är förbjudna eller att möjligheten att bevilja undantag eller lämna ett icke-ingripandebesked för ett anmält system skulle vara utesluten.

Förstainstansrättens bedömning

- 239 Det finns anledning erinra om att artikel 2 i beslutet lyder enligt följande:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovan nämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade

förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner, eller

- b) genom vilket ett gemensamt förhållningssätt till priser eller kontroll av produktionen inom branschen främjas, underlättas eller uppmuntras, även om inga individuella uppgifter lämnas, eller

- c) som gör det möjligt för de berörda företagen att fullgöra eller iaktta varje uttryckligt eller tyst avtal om pris eller marknadsuppdelning inom gemenskapen.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter inte bara alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande, utan även alla uppgifter om inkommande order och orderstock, förväntad utnyttjandegrad av produktionskapaciteterna (i båda fallen, även om det rör sig om sammanställda uppgifter) eller enskilda maskiners produktionskapacitet.

Varje system för informationsutbyte av detta slag skall inskränkas till insamling och tillhandahållande av produktions- och försäljningsstatistik i sammanställd form som inte skall kunna användas för att främja eller underlätta ett gemensamt branschagerande.

Företagen skall även avhålla sig från varje form av informationsutbyte som är av betydelse för konkurrensen, utöver det tillåtna utbytet, samt från möten eller kontakter i syfte att diskutera betydelsen av den information som har utbyttis eller branschens eller de enskilda tillverkarnas möjliga eller sannolika reaktion på denna information.

De nödvändiga ändringarna av varje eventuellt system för informationsutbyte skall vara genomförda inom tre månader från delgivningen av detta beslut.”

240 Såsom framgår av punkt 165 i övervägandena har artikel 2 i beslutet antagits med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 17. Enligt denna bestämmelse kan kommissionen, när den konstaterar en överträdelse av bestämmelserna i fördragets artikel 85, ålägga de berörda företagen att upphöra med överträdelsen.

241 Det följer av fast rättspraxis att tillämpningen av artikel 3.1 i förordning nr 17 kan föranleda ett förbud mot att fortsätta med vissa verksamheter och förfaranden eller att upprätthålla förhållanden, om dessa har konstaterats vara rättsstridiga (domstolens dom av den 6 mars 1974 i de förenade målen 6/73 och 7/73, Istituto Chimioterapico Italiano och Commercial Solvents mot kommissionen, REG 1974, s. 223, punkt 45, svensk specialutgåva, häfte 2, och av den 6 april 1995 i de förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P, RTE och ITP mot kommissionen, REG 1995, s. I-743, punkt 90), men även mot att i framtiden ägna sig åt ett liknande agerande (domen i det ovannämnda målet Tetra Pak mot kommissionen, punkt 220).

- 242 Eftersom artikel 3.1 i förordning nr 17 dessutom skall tillämpas med beaktande av den konstaterade överträdelsen har kommissionen befogenhet att fastställa omfattningen av de berörda företagens förpliktelser i syfte att få nämnda överträdelse att upphöra. Sådana förpliktelser för företagen får emellertid inte överskrida gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträlvade målet, närmare bestämt att företagen åter skall agera i enlighet med de regler som har överträtts (se domen i det ovannämnda målet RTE och ITP mot kommissionen, punkt 93, samt med samma innebörd förstainstansrättens domar av den 8 juni 1995 i mål T-7/93, Langnese-Iglo mot kommissionen, REG 1995, s. II-1533, punkt 209, och i mål T-9/93, Schöller mot kommissionen, REG 1995, s. II-1611, punkt 163).
- 243 Vad för det första beträffar sökandens argument att kommissionen skulle ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den antog artikel 2 i beslutet utan att ha tagit ställning till om det system för informationsutbyte som anmälts av CEPI-Cartonboard var förenligt med artikel 85, kan det påpekas att den anmälan som gjordes av sammanslutningen den 6 december 1993 gällde ett nytt system för informationsutbyte, helt åskilt från det system som kommissionen undersökte i beslutet. När kommissionen antog artikel 2 i det omtvistade beslutet kunde den följaktligen inte inom ramen för det beslutet bedöma huruvida det nya systemet var lagenligt. Kommissionen hade således fog för att inskränka sin undersökning till det tidigare systemet för informationsutbyte och för att ta ställning till detta genom att anta artikel 2 i beslutet.
- 244 För att härfter kontrollera om åläggandet i artikel 2 i beslutet, som sökanden har påstått, är för omfattande kommer räckvidden av de olika förbud som företagen har ålagts att prövas.
- 245 Vad beträffar förbudet i artikel 2 första stycket andra meningen, vilket innebär att företagen skall avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat som de överträdelser som har konstaterats i artikel 1 i beslutet, syftar detta enbart till att hindra företagen från att upprepa sitt konstaterat rättsstridiga agerande. När kommissionen ålade ett sådant förbud överskred den följaktligen inte sina befogenheter enligt artikel 3 i förordning nr 17.

- 246 Vad beträffar artikel 2 första stycket a, b och c syftar dessa bestämmelser mer specifikt på förbud mot framtida utbyte av information om företagens verksamhet.
- 247 Åläggandet i artikel 2 första stycket a, vilket innebär ett förbud mot alla former av framtida utbyte av information om företagens verksamhet genom vilken deltagarna direkt eller indirekt erhåller individuella upplysningar om sina konkurrenter, förutsätter att kommissionen i sitt beslut har konstaterat att ett informationsutbyte av detta slag strider mot artikel 85.1 i fördraget.
- 248 Det kan i detta avseende konstateras att artikel 1 i beslutet inte innehåller några uppgifter om att ett utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.
- 249 I artikel 1 anges i mer allmänna ordalag att företagen har överträtt denna artikel i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att företagen bland annat "utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder".
- 250 Beslutet skall emellertid tolkas med beaktande av dess motivering (se domstolens dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkt 122) och det finns därför anledning framhålla punkt 134 andra stycket i övervägandena i beslutet enligt vilket:

"Tillverkarnas utbyte under mötena inom PG Paperboard (i huvudsak vid JMC:s möten) av sådan information om enskilda företags verksamhet som normalt är

konfidentiell och känslig, såsom orderstock, driftstopp och produktionstakt, stred bevisligen mot konkurrensreglerna, eftersom det hade till syfte att åstadkomma så gynnsamma villkor som möjligt för genomförandet av prishöjningarna”

- 251 Kommissionen har således vederbörligen konstaterat i sitt beslut att utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, och följaktligen uppfyller förbudet mot framtida informationsutbyte av detta slag villkoren för en tillämpning av artikel 3.1 i förordning nr 17.
- 252 Vad beträffar förbuden mot utbyte av sådan information om företagets verksamhet som avses i artikel 2 första stycket b och c i beslutet, skall dessa prövas mot bakgrund av andra, tredje och fjärde styckena i samma artikel, i vilka innebörden av dessa förbud klargörs. Det är nämligen mot denna bakgrund som det skall avgöras om, och, i förekommande fall, i vilken utsträckning kommissionen ansåg det ifrågavarande utbytet vara rättsstridigt, med hänsyn till att omfattningen av företagets förpliktelser skall inskränkas till vad som är nödvändigt för att företagen åter skall agera på ett sätt som är förenligt med artikel 85.1 i fördraget.
- 253 Beslutet skall tolkas på så sätt att kommissionen ansåg att Fides-systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen (punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet). En sådan tolkning bekräftas av lydelsen i artikel 1 i beslutet, av vilken det framgår att företagen har utbytt information om företagets verksamhet ”för att främja [de] åtgärder” som anses strida mot artikel 85.1 i fördraget.
- 254 Vid bedömningen av omfattningen av de framtida förbuden i artikel 2 första stycket b och c i beslutet skall hänsyn tas till kommissionens ifrågavarande tolkning av Fides-systemets förenlighet med artikel 85 i fördraget.

255 Det kan i detta avseende för det första påpekas att de ifrågavarande förbuden inte är begränsade till utbyte av information om de enskilda företagens verksamhet utan även gäller utbyte av vissa sammanställda statistiska uppgifter (artikel 2 första stycket b och andra stycket i beslutet). För det andra förbjuds i artikel 2 andra stycket b och c utbyte av vissa statistiska uppgifter för att förhindra att ett möjligt stöd för ett potentiellt konkurrensbegränsande beteende uppkommer.

256 Ett sådant förbud, som avser att hindra ett utbyte av rent statistiska uppgifter som inte utgör information om ett enskilt företag eller som kan härledas till ett visst företag av det skälet att denna information kan användas i konkurrensbegränsande syfte, överskrider vad som är nödvändigt för att tillse att företagen åter uppträder lagenligt. Det framgår för det första inte av beslutet att kommissionen skulle ha ansett utbytet av statistiska uppgifter som en överträdelse i sig av artikel 85.1 i fördraget. Den omständigheten att ett system för utbyte av statistiska uppgifter kan användas i konkurrensbegränsande syfte, kan för det andra inte medföra att det strider mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom det under sådana omständigheter först är nödvändigt att fastställa att det faktiskt har haft en konkurrensbegränsande verkan.

257 Artikel 2 första till och med fjärde stycket i beslutet skall således ogiltigförklaras med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovannämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagets verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna

A — *Huruvida skyldigheten att motivera beräkningen av böterna har åsidosatts*

Parternas argument

- 258 Sökanden har gjort gällande att beräkningsgrunden för böterna borde ha angetts i beslutet.
- 259 Kriterierna i punkt 167—172 i övervägandena i beslutet innehåller ingen uttömmande redogörelse för vilka omständigheter som beaktades av kommissionen vid fastställandet av böterna. Trots att beslutet och kommissionens pressmeddelande inte innehåller några uppgifter om denna fråga, framgick det av de uttalanden som gjordes under en presskonferens av den ledamot av kommissionen som var ansvarig för konkurrenspolitiken den 13 juli 1994 då beslutet fattades att kommissionen använt en exakt matematisk formel för att fastställa bötesbeloppet. Kommissionen har felaktigt hävdat att de uppgifter som lämnades vid presskonferensen enbart gav ”en föreställning” om bötesbeloppet. När kommissionen faktiskt tillämpar en sådan matematisk formel bör mottagarna av beslutet informeras om detta genom beslutsmotiveringen.

- 260 Vidare innehåller beslutet ingenting om den avskräckande verkan som enligt kommissionen motiverar de höga böterna.
- 261 Av beslutet framgår inte heller på tillfredsställande sätt vilken kopplingen är mellan sökandens ställning och de kriterier som valts för att fastställa bötesbeloppet.
- 262 Slutligen har kommissionen underlåtelse att precisera beräkningsgrunden för böterna påverkat sökandens försvarsmöjligheter.
- 263 Kommissionen har hävdatt att punkt 167—172 i övervägandena i beslutet innehåller en uttömmande och relevant beskrivning av de kriterier som använts för att beräkna böterna. Liknande kriterier godkändes av förstainstansrätten i de så kallade Polypropylenmålen (se bland annat domen i det ovannämnda målet Rhône-Poulenc mot kommissionen).
- 264 Kommissionen är inte skyldig att exakt ange den procentsats av omsättningen som böterna representerar. Det är inte önskvärt att en sådan sifferuppgift lämnas, bland annat därför att konfidentiella affärsuppgifter därigenom kan avslöjas. Även om kommissionen har valt varje företags omsättning som referenspunkt för beräkningen av böterna, betyder inte det att den har använt en exakt matematisk formel. Användningen av en matematisk formel skulle kunna locka företagen att beräkna vilka risker som är förenade med ett rättsstridigt beteende.
- 265 Det är ett självklart syfte med böter att de skall ha en avskräckande verkan och det är således inte nödvändigt att erinra om detta förhållande varje gång böter åläggs.

Förstainstansrättens bedömning

- 266 Enligt fast rättspraxis har skyldigheten att motivera ett individuellt beslut till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits (se bland annat domen i det ovannämnda målet Van Meegen Sports mot kommissionen, punkt 51).
- 267 Omfattningen av skyldigheten att motivera ett beslut om att, som i föreliggande fall, ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler, skall fastställas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelsena är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (domstolens beslut av den 25 mars 1996 i mål C-137/95 P, SPO m. fl. mot kommissionen, REG 1996, s. I-1611, punkt 54).
- 268 Kommissionen förfogar vid fastställandet av varje bötesbelopp över ett utrymme för skönsmässig bedömning och den kan av denna anledning inte anses skyldig att tillämpa en exakt matematisk formel (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 59).
- 269 I beslutet framgår de kriterier som beaktades för att fastställa den allmänna bötesnivån och de individuella bötesbeloppen av punkt 168 respektive punkt 169 i övervägandena. Vad för övrigt avser individuella böter förklarar kommissionen i punkt 170 i övervägandena att de företag som deltog i PWG:s möten i princip ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen, medan övriga företag ansågs som "ordinarie deltagare" i denna. Slutligen anser kommissionen i punkterna 171 och 172 i övervägandena att de bötesbelopp som Rena och Stora har ålagts skall reduceras

väsentligt på grund av att de samarbetat aktivt med kommissionen, samt att åtta andra företag även kan erhålla en något mindre reduktion på grund av att de i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte förnekade de huvudsakliga faktiska omständigheter på vilka kommissionen grundade sina anmärkningar.

270 I sina inlagor i målet vid förstainstansrätten samt i sitt svar på rättsens skriftliga fråga har kommissionen förklarat att böterna beräknades på grundval av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet. Böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av den individuella årsomsättningen ålades således de företag som ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen. Slutligen tog kommissionen hänsyn till vissa företags eventuellt samarbetsvilliga inställning under förfarandet vid kommissionen. Två företag fick av detta skäl sina böter reducerade med två tredjedelar, medan andra företags böter reducerades med en tredjedel.

271 Det framgår för övrigt av en tabell som kommissionen har tillhandahållit, och som innehåller uppgifter om fastställandet av varje individuellt bötesbelopp, att även om dessa inte har fastställts genom en strikt matematisk tillämpning av enbart ovannämnda sifferuppgifter har nämnda uppgifter emellertid systematiskt beaktats vid beräkningen av böterna.

272 I beslutet preciseras emellertid inte att böterna har beräknats på grundval av varje företags omsättning på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990. I beslutet nämns inte heller de procentsatser på 9 procent respektive 7,5 procent som tillämpades för att beräkna de böter som ålades de företag som ansågs som "huvudmän" respektive de företag som ansågs som "ordinarie deltagare". Procentsatserna för reduktionen av böterna för Rena och Stora respektive åtta andra företag anges inte heller.

- 273 Mot bakgrund av den detaljerade redogörelsen i beslutet för de faktiska omständigheter som tillskrivits vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet finns det i föreliggande fall för det första anledning anse att punkt 169—172 i övervägandena i beslutet innehåller tillräckliga och relevanta uppgifter om de omständigheter som har beaktats vid bedömningen av hur allvarlig den överträdelse var som vart och ett av de aktuella företagen gjort sig skyldigt till och hur länge den pågått (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-2/89, Petrofina mot kommissionen, REG 1991, s. II-1087, punkt 264).
- 274 För det andra skall kommissionen, när den för att fastställa bötesbeloppet gör en bedömning av hur allvarlig en överträdelse är, tillse att dess åtgärder får en avskräckande verkan. Kommissionen är nämligen enligt gemenskapsrätten skyldig att föra en allmän politik som syftar till att tillämpa de principer som fastställts i fördraget, och att påverka företagens beteende i denna riktning (domen i det ovan nämnda målet *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, punkterna 105 och 106). Härav följer att åtgärdernas avskräckande verkan utgör en naturlig del av kommissionens befogenhet att ålägga böter, vilket innebär att kommissionen inte var skyldig att särskilt erinra om detta ändamål i beslutet.
- 275 För det tredje, då, i likhet med det aktuella fallet, bötesbeloppen har fastställts genom att vissa bestämda uppgifter systematiskt beaktats, kan företagen, om var och en av dessa faktorer anges i beslutet, lättare bedöma dels om kommissionen har begått ett fel vid fastställandet av det individuella bötesbeloppet, dels om det individuella bötesbeloppet är berättigat i förhållande till de allmänna kriterier som tillämpats. I föreliggande fall skulle ett omnämnande i beslutet av de ifrågasvarande faktorerna, närmare bestämt den aktuella årsomsättningen, referensåret, de grundläggande procentsatser som tillämpats samt procentsatsen för reduktionen av bötesbeloppen, inte ha inneburit att de exakta årsomsättningarna för de företag som var mottagare av beslutet implicit avslöjades, vilket hade utgjort ett åsidosättande av artikel 214 i fördraget. Det slutliga individuella bötesbeloppet är, som kommissionen själv har framhållit, inte ett resultat av en strikt matematisk tillämpning av dessa faktorer.

- 276 Kommissionen har för övrigt medgett under sammanträdet att det inte fanns något som hindrade att den i beslutet angav de faktorer som systematiskt hade beaktats och avslöjats under en presskonferens samma dag som beslutet antogs. Det kan i detta hänseende erinras om att enligt fast rättspraxis skall motiveringen av ett beslut ingå i själva beslutet och att hänsyn inte kan tas till kommissionens efterföljande förklaringar annat än i särskilda fall (se förstainstansrättens dom av den 2 juli 1992 i mål T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, REG 1992, s. II-1931, punkt 131, svensk specialutgåva, häfte 13, och med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 12 december 1991 i mål T-30/89, Hilti mot kommissionen, REG 1991, s. II-1439, punkt 136).
- 277 Trots dessa konstateranden skall det påpekas att motiveringen av de fastställda bötesbeloppen i punkt 167—172 i övervägandena i beslutet är åtminstone lika detaljerad som kommissionens motiveringar av tidigare beslut om liknande överträdelser. Även om en invändning om bristande motivering är sådan att förstainstansrätten ex officio kan ta upp den till prövning, hade, vid den tidpunkt då beslutet fattades, ingen kritik riktats från gemenskapsdomstolens sida mot kommissionens praxis i fråga om motivering av ålagda böter. Det var först i dom av den 6 april 1995 i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen (REG 1995, s. II-1063), punkt 142, och i två andra domar som avkunnades samma dag i mål T-147/89, Société métallurgique de Normandie mot kommissionen (REG 1995, s. II-1057, publicerad i sammandrag) och i mål T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés mot kommissionen (REG 1995, s. II-1191, publicerad i sammandrag) som förstainstansrätten för första gången framhöll att det är önskvärt att företagen i detalj kan ta del av det sätt på vilket de ålagda böterna har beräknats, utan att de för den skull skall vara tvungna att väcka talan mot kommissionens beslut.
- 278 Av detta följer att när kommissionen i ett beslut konstaterar att konkurrensreglerna har överträtts och ålägger de företag som har deltagit i överträdelser böter skall kommissionen, om den systematiskt har beaktat vissa grundläggande omständigheter för att fastställa bötesbeloppen, ange dessa omständigheter i själva beslutet så att mottagarna av detta skall kunna kontrollera om bötesnivån är välgrundad och bedöma om det eventuellt förekommit diskriminering.

279 Mot bakgrund av de speciella omständigheter som angetts i punkt 277 ovan, och med hänsyn till att kommissionen under domstolsförfarandet har visat sig villig att lämna alla upplysningar som är av relevans för hur böterna har beräknats, skall bristen på särskild motivering i beslutet av det sätt på vilket böterna har beräknats inte i föreliggande fall anses utgöra ett sådant åsidosättande av motiveringsskyldigheten att det finns skäl att helt eller delvis upphäva de ålagda böterna. Sökanden har slutligen inte visat att den har hindrats från att på ändamålsenligt sätt göra gällande sin rätt till försvar.

280 Talan kan följaktligen inte bifallas på denna grund.

B — *Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av LE-rapporten.*

Parternas argument

281 Sökanden har bestritt att överenskommelsens ”syften ... i hög grad uppnåts” (punkt 168 sjunde strecksatsen i övervägandena i beslutet).

282 Det enda bevis som kommissionen har för att tillkännagivandena om prishöjningar har påverkat transaktionspriserna är LE-rapporten, i vilken samtliga faktorer som skulle kunna påverka transaktionspriserna på en konkurrensutsatt marknad, såsom efterfrågans utmärkande drag och produktionskostnaderna, har beaktats. I denna rapport anges att transaktionspriserna inte var annorlunda än om de hade varit resultatet av en fri konkurrens.

- 283 Kommissionen har, trots de uppgifter som framgår av LE-rapporten och de som sökanden tillhandahållit i sitt svar på meddelandet om anmärkningar avseende transaktionspriserna på GC-kartong tillverkad av Iggesund Paperboard, inriktat sig på tillkännagivandena om prishöjningar utan att beakta de faktorer som förklarar varför transaktionspriserna höjdes.
- 284 Kommissionen har inte heller i tillfredsställande utsträckning tagit hänsyn till de individuella förhandlingarna med kunderna, vilka fick till följd att transaktionspriserna var avsevärt lägre än listpriserna.
- 285 Det är inte korrekt att påstå att de tillkännagivna priserna utgjorde referenspris på marknaden (se punkt 21 i övervägandena i beslutet). Trots att det fördes diskussioner om en höjning av de tillkännagivna priserna, förekom det i föreliggande fall ingen samordning av transaktionspriserna, utan de tillkännagivna priserna var enbart en del av förhandlingsprocessen som ledde fram till fastställandet av individuella priser. Det skulle dessutom vara fel att nämna, såsom kommissionen har gjort, att katalogpriserna var föremål för en sammanlagd höjning med 42 procent.
- 286 Tillverkarna lyckades inte införa högre priser än vad som skulle ha blivit resultatet av en fri konkurrens och överenskommelsen skall därför rent allmänt anses utan framgång, eftersom kommissionen ansåg att det enda syftet med de andra föregivna fallen av samverkan var att säkerställa att prisinitiativen blev framgångsrika.
- 287 Sökanden har vidare påpekat att beslutet innehåller felaktigheter vad beträffar beskrivningen av utvecklingen av transaktionspriserna (se punkt 21 i övervägandena). Transaktionspriserna netto i nationell valuta för GC- och GD-kvaliteterna steg med 30 procent och inte 33 procent under den berörda perioden, och uppgiften om en genomsnittlig prisökning på 19 procent för transaktioner i ecu är även den för hög (se diagram 11 i LE-rapporten).

- 288 Trots att den faktiska avkastningen per enhet ökade ungefär dubbelt så mycket som produktionskostnaderna under den berörda perioden, nämns det inte i beslutet att det rörde sig om blygsamma höjningar och att efterfrågan under samma tid steg med 16 procent. Den vinstmarginal som framgår av punkt 16 i beslutet är inte tillräcklig för att säkerställa en rimlig avkastning av investeringarna (se LE-rapporten, avdelning 5).
- 289 Kommissionen har erinrat om att den inte är skyldig att visa att en överenskommelse har påverkat marknaden. I föreliggande fall har emellertid överenskommelsen faktiskt haft ett sådant resultat.
- 290 LE-rapporten bekräftar att transaktionspriserna netto ökade med omkring en tredjedel mellan åren 1988—1991. Det är emellertid helt orimligt att påstå att de samordnade åtgärder som samtliga kartongtillverkare i Västeuropa vidtog inte bidrog till det uppnådda resultatet. Vidare har upphovsmannen till LE-rapporten uttryckligen medgett under förhöret vid kommissionen att utvecklingen av transaktionspriserna nära följde tillkännagivandena av prishöjningarna vilket styrker att överenskommelsen var framgångsrik i det hänseendet.
- 291 Den omständigheten att avtalet gällde tillkännagivna priser och att transaktionspriserna fastställdes på grundval av förhandlingar mellan tillverkarna och deras kunder kan inte inverka på slutsatsen att överenskommelsen påverkade transaktionspriserna. Det tillkännagivna priset utgjorde i det hänseendet ett referenspris för hela marknaden och det saknar därvid betydelse om de stora kunderna beviljades rabatter eller andra specialvillkor.

Förstainstansrättens bedömning

- 292 Enligt punkt 168 sjunde strecksatsen i övervägandena i beslutet har kommissionen fastställt det generella bötesbeloppet med beaktande av bland annat att överenskommelsens "syften ... i hög grad uppnåtts". Det är ostridigt att kommissionen härvid hänvisat till den i artikel 1 i beslutet konstaterade överträdelsens inverkan på marknaden.
- 293 Förstainstansrätten anser att det för prövningen av kommissionens bedömning av överträdelsens verkningar räcker att undersöka hur den bedömt resultaten av prissamverkan. Som även sökanden har framhållit gör en undersökning av resultaten av prissamverkan det möjligt att göra en generell bedömning av om överenskommelsen varit framgångsrik, eftersom samverkan kring driftstoppen och marknadsandelarna syftade till att säkerställa att de samordnade prisinitiativen blev framgångsrika.
- 294 Kommissionen har, beträffande prissamverkan, gjort en bedömning av dess generella resultat. Även om det antas att de individuella uppgifter som sökanden har tillhandahållit i sitt svar på meddelandet om anmärkningar skulle, som denne påstått, styrka att resultaten av prissamverkan var av mindre betydelse för sökandens del än för den europeiska kartongmarknaden i dess helhet, räcker inte sådana individuella uppgifter i sig för att ifrågasätta kommissionens bedömning.
- 295 I likhet härmed kan kommissionen mot den bakgrunden inte klandras för att den inte särskilt undersökte resultaten av prissamverkan i fråga om SBS-kartong, då försäljningen av denna kartong utgjorde mindre än 10 procent av den totala försäljningen av de tre kartongkvaliteter som avses i beslutet (punkt 5 femte stycket i övervägandena).

- 296 Det framgår av beslutet, och som kommissionen har bekräftat under sammanträdet, att tre olika resultat har fastställts. Kommissionen har dessutom åberopat den omständigheten att prisinitiativen i deras helhet ansetts som framgångsrika av tillverkarna själva.
- 297 Det första resultat som har beaktats av kommissionen, och som inte har bestritts av sökanden, består i att kunderna faktiskt underrättades om de överenskomna prishöjningarna. De nya priserna tjänade härvid som bas i händelse av individuella förhandlingar med kunderna om transaktionspriserna (se bland annat punkterna 100 och 101 femte och sjätte styckena i övervägandena i beslutet). Sökanden har i det avseendet motsagt sig själv när den bestridit att de tillkännagivna priserna utgjorde ett referenspris för marknaden samtidigt som den medgett att dessa priser beaktades vid förhandlingarna med kunderna om transaktionspriserna.
- 298 Det andra resultatet består i att utvecklingen av transaktionspriserna följde de tillkännagivna priserna. Kommissionen har i detta avseende hävdats att "tillverkarna inte nöjde sig med att tillkänna de överenskomna prishöjningarna, utan vidtog, med några få undantag, konkreta åtgärder för att säkerställa att de tillämpades i förhållande till kunderna" (punkt 101 första stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har medgett att kunderna ibland beviljades eftergifter vad gällde tidpunkten för höjningen eller individuella rabatter eller prissänkningar, bland annat i händelse av stora order, och att "den genomsnittliga nettohöjningen efter avdrag för prissänkningar, rabatter och andra eftergifter alltid låg under det totala beloppet för den tillkännagivna höjningen" (punkt 102 sista stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har emellertid, med hänvisning till diagram i LE-rapporten, påstått att det under den period som beslutet avser fanns ett "klart linjärt samband" mellan utvecklingen av de tillkännagivna priserna och transaktionspriserna, omräknade i nationella valutor eller ecu. Kommissionen drog härav följande slutsats: "Nettoprishöjningarna följde de tillkännagivna höjningarna nära, om än med en viss tidsförskjutning. Rapportens författare medgav själv under

förhöret att detta var fallet under åren 1988 och 1989” (punkt 115 andra stycket i övervägandena).

299 Det måste medges att det var riktigt av kommissionen att vid bedömningen av det andra resultatet anse förekomsten av ett linjärt samband mellan utvecklingen av de tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna som ett bevis för prisinitiativens inverkan på de sistnämnda priserna, i enlighet med tillverkarnas eftersträvade syfte. Det är ostridigt att bruket att föra individuella förhandlingar med kunderna på den ifrågasatt marknaden innebär att transaktionspriset i allmänhet inte är identiskt med det tillkännagivna priset. Det kan därför inte förväntas att höjningarna av transaktionspriserna var identiska med höjningarna av de tillkännagivna priserna.

300 Vad beträffar förekomsten av ett samband mellan höjningarna av de tillkännagivna priserna och höjningarna av transaktionspriserna var det riktigt av kommissionen att åberopa LE-rapporten. Denna rapport utgör en analys av prisutvecklingen på kårtong under den period som avses i beslutet och grundas på uppgifter som tillhandahållits av ett flertal tillverkare, däribland sökanden.

301 Rapporten bekräftar emellertid endast delvis att det under viss tid förelegat ett ”klart linjärt samband”. En undersökning av perioden år 1987—1991 ger vid handen tre olika delperioder. Författaren till LE-rapporten gjorde i detta hänseende följande sammanfattning av sina slutsatser under förhöret vid kommissionen: ”Det finns inget klart samband, ens med hänsyn till en tidsförskjutning, mellan höjningen av de tillkännagivna priserna och marknadspriserna under början av den aktuella perioden år 1987—1988. Däremot förelåg ett sådant samband under år 1988/1989, medan detta samband därefter blev allt mindre påtagligt och i det närmaste märkligt [oddly] under perioden år 1990/1991” (protokoll från förhöret, s. 28). Han påpekade även att dessa variationer i tiden var nära kopplade till variationerna i efterfrågan (se bland annat protokollet från förhöret, s. 20).

- 302 Författarens muntliga slutsatser överensstämmer med analysen i hans rapport och i synnerhet med diagrammen över utvecklingen av de tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna (LE-rapporten, diagram 10 och 11, s. 29). Det skall således konstateras att kommissionen endast delvis har bevisat förekomsten av det "klar[a] linjära samband" som den har gjort gällande.
- 303 Under sammanträdet påpekade kommissionen att den även beaktat ett tredje resultat av prissamverkan som bestod i att transaktionsprisnivån var högre än den skulle ha varit om det inte hade förekommit någon samverkan. Kommissionen underströk i detta hänseende att tidpunkterna och den ordningsföljd i vilken prishöjningarna skulle tillkännages hade beslutats av PWG, samt framhåller i beslutet att "det är osannolikt att de samordnade tillkännagivandena på dessa villkor inte skulle ha haft någon inverkan på den faktiska prisnivån" (punkt 136 tredje stycket i övervägandena i beslutet). I LE-rapporten (avdelning 3) har emellertid en modell fastställts, som gör det möjligt att förutse den prisnivå som följer av objektiva marknadsvillkor. Enligt denna rapport har prisnivån, såsom denna bestämts av objektiva ekonomiska faktorer under perioden 1975—1991, utvecklats, med obetydliga variationer, på exakt samma sätt som de tillämpade transaktionspriserna, inklusive under den period som avses i beslutet.
- 304 Trots dessa slutsatser är det inte möjligt att utifrån analysen i rapporten konstatera att de samordnade prisinitiativen inte gjorde det möjligt för tillverkarna att uppnå en transaktionsprisnivå som var högre än den som skulle ha uppkommit genom fri konkurrens. Som kommissionen framhöll vid sammanträdet är det i detta hänseende möjligt att de faktorer som beaktades i nämnda analys har påverkats av förekomsten av samverkan. Kommissionen har därmed med rätta gjort gällande att samverkan exempelvis har kunnat minska företagets incitament att sänka sina kostnader. Däremot har den inte påvisat något direkt fel i LE-rapportens analys och har inte heller framlagt egna ekonomiska analyser av den hypotetiska utvecklingen av transaktionspriserna i avsaknad av varje form av samordning. Mot denna bakgrund kan kommissionens påstående att transaktionsprisnivån hade varit lägre i avsaknad av en samverkan mellan tillverkarna inte anses styrkt.

305 Av detta följer att det tredje resultatet av prissamverkan inte har bevisats.

306 De föregående konstaterandena ändras inte av den subjektiva bedömning av tillverkarna som kommissionen har grundat sig på när den fann att överenskommelsens syften i hög grad hade uppnåtts. Kommissionen har på denna punkt hänvisat till en lista över handlingar som den tillhandahöll under sammanträdet. Även om det antas att kommissionen har kunnat grunda sin bedömning av prisinitiativens eventuella framgång på handlingar av vilka vissa tillverkares subjektiva uppfattning framgår, måste det konstateras att ett flertal företag, däribland sökanden, vid sammanträdet med rätta hänvisat till det stora antal handlingar i målet av vilka det framgår att tillverkarna hade problem med att genomföra de överenskomna pris-höjningarna. Mot denna bakgrund kan kommissionens hänvisning till tillverkarnas egna förklaringar inte anses som tillräcklig grund för den slutsatsen att överenskommelsens syften i hög grad uppnåtts.

307 Av vad som ovan anförts följer att de resultat av överträdelsen som kommissionen har gjort gällande endast har bevisats till viss del. Förstainstansrätten kommer att undersöka betydelsen av denna slutsats inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter i samband med att den bedömer hur allvarlig den i föreliggande fall konstaterade överträdelsen är (se nedan punkt 358).

308 Det kan slutligen konstateras att de oriktigheter som enligt sökanden (se ovan punkterna 287 och 288) förekommer i motiveringen av beslutet inte kan, även om de antas vara styrkta, påverka ovan anförda slutsatser. Följaktligen är det inte nödvändigt att pröva om sökandens påståenden i dessa avseenden är välgrundade.

C — *Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av hur allvarlig överenskommelsen var*

309 Denna grund består av två delar som skall prövas var för sig.

Den första delgrunden under vilken har anförts att kommissionen har gjort en felaktig bedömning av den föregivna överenskommelsens form och syften

Parternas argument

310 Sökanden har gjort gällande att kommissionen felaktigt har ansett att den föregivna överenskommelsen var den allvarligaste kommissionen haft att beivra.

311 Sökanden har bestritt påståendet att JMC:s uppgift bestod i att fastställa likvärdiga priser för vissa stora kunder (se punkt 44 i övervägandena i beslutet).

312 Sökanden har vidare bestritt att prissamverkan syftade till att införa ett system med likvärdiga priser i Europa. Som Stora har påpekat var minskningen av prisskillnaderna mellan de nationella marknaderna en följd av situationen på marknaden.

313 PG Paperboards huvudsakliga uppgift var inte heller att reglera marknaden i motsats till vad som påstås i beslutet. PG Paperboard fullgjorde ett stort antal helt legitima uppgifter.

- 314 Kommissionen har erinrat om att den konstaterade att överenskommelsen inte bara åstadkom ett välutvecklat system för samordnade prishöjningar, utan även innefattade ett avtal om frysning av marknadsandelarna och kontroll av produktionen.
- 315 Kommissionen har vidare gjort gällande att de utmärkande drag som enligt sökanden inte har konstaterats i föreliggande fall är bedrägliga och av sekundär betydelse. Under alla omständigheter är de påstådda felaktigheterna obetydliga eller obefintliga och kan knappast ändra bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är.
- 316 Slutligen är sökandens argument att inga ansträngningar har gjorts för att fastställa enhetliga priser i Europa endast ett påstående som motsägs av de förebringade bevisen.

Förstainstansrättens bedömning

- 317 Sökandens föga klara argument skall förstås så att den överträdelse som tillskrivs sökanden inte är så allvarlig som kommissionen har hävdad, eftersom vissa moment i överträdelsen inte är styrkta. Enligt sökanden motiverar detta en nedsättning av böterna.
- 318 Det kan erinras om att kommissionen med rätta har konstaterat att sökanden har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1991 delta i minst ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som bestod av ett flertal olika moment. Kommissionen har i det hänseendet konstaterat att sökanden deltog i en prissamverkan, en samverkan kring driftstopp och en samverkan kring marknadsandelar.

- 319 Det framgår av punkt 168 första strecksatsen i övervägandena i beslutet att kommissionen har fastställt den allmänna bötesnivån med beaktande av bland annat att "[s]amverkan kring prisfastställelse och uppdelning av marknaden utgör i sig allvarliga konkurrensbegränsande åtgärder".
- 320 Det finns anledning anse att sökandens bestridanden till stöd för denna delgrund inte är av sådant slag att de redan konstaterade överträdelserna blir mindre allvarliga, vilket skulle medföra att det vore berättigat med en nedsättning av böterna. De är i alla händelser grundlösa.
- 321 För det första är argumentet att PG Paperboard skulle ha fullgjort legitima uppgifter utan betydelse, eftersom det har konstaterats att de organ som ingick i denna branschsammanlutning, i synnerhet PWG och JMC, hade ett i huvudsak konkurrensbegränsande syfte.
- 322 För det andra motsägs påståendet att JMC:s uppgift inte inbegrep fastställandet av likvärdiga priser för de stora kunderna av Storas förklaringar (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 14). Vidare har sökanden inte bestritt att bilagorna 117 och 118 till meddelandet om anmärkningar, i enlighet med vad som sägs i beslutet (punkterna 80 och 87 i övervägandena), hänför sig till JMC:s möten. Dessa två handlingar innehåller emellertid just uppgifter om vilka priser som skulle tillämpas på olika kundkategorier i förhållande till deras betydelse.
- 323 För det tredje kan sökanden inte hävda att prissamverkan inte syftade till att införa ett system med likvärdiga priser i Europa, då den inte har bestritt att de prishöj-

ningar som man kom överens om inom PG Paperboard resulterade i en minskning av de ursprungliga skillnaderna mellan de priser som tillämpades på de olika nationella marknaderna.

- 324 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på den första delgrunden.

Den andra delgrunden under vilken har anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning av förekomsten av en enda överträdelse.

Parternas argument

- 325 Sökanden har bestritt att samtliga påtalade omständigheter kan utgöra en enda överträdelse. Vissa samband har nämligen inte styrkts. Andra samband har inte beskrivits tillräckligt utförligt i meddelandet om anmärkningar. Ytterligare andra är ologiska. Slutligen borde vissa påståenden inte inverka på de böter som åläggs.
- 326 Påståendena avseende SBS-kartong och tillkännagivandena om prishöjningar år 1987 i Förenade kungariket borde inte ha förekommit i beslutet.
- 327 Enligt beslutet hölls regelbundet nationella möten i Tyskland, Frankrike och Förenade kungariket för att genomföra de prishöjningar som beslutades inom PG Paperboard. Beslutet innehåller emellertid inga bevis för att sökanden deltog i mötena i Tyskland och Frankrike, något samband mellan de nationella mötena och PG Paperboard har inte heller visats och bevisen för mötena inom PAA (se punkt 94 och följande punkter i övervägandena i beslutet) och inom Association of

Cartonboard Manufacturers (nedan kallad ACBM, se punkterna 98 och 99 i övervägandena) i Förenade kungariket har inte tolkats på korrekt sätt. Vidare tar beslutet inte upp de möten som hölls i Skandinavien. Kommissionens felaktiga slutsatser rörande de nationella mötena har sålunda påverkat bötesbeloppet, eftersom det i punkt 168 i beslutet anges att förekomsten av "regelbundna, institutionaliserade möten" var med bland de kriterier som beaktades vid fastställandet av den allmänna bötesnivån.

- 328 Kommissionens slutsatser att PAA:s och ACBM:s möten samt PG Paperboards verksamhet utgjorde moment i samma generella överträdelse följer för övrigt av tillämpningen av läran om ett "gemensamt mål" (se bland annat domen i det ovan nämnda målet Shell mot kommissionen). Denna lära är dock endast tillämplig för det fall vissa bevis saknas, medan kommissionens påståenden i övrigt stöds av klara bevis.
- 329 Kommissionen har påpekat att sökanden enbart förefaller bestrida att de erforderliga sambanden mellan olika moment i den enda överträdelsen inte förelåg vad gäller vissa nationella möten i vissa länder. Som svar på sökandens argument att påståendena om SBS-kartong och prishöjningen år 1987 i Förenade kungariket inte borde ha förekommit i beslutet, har kommissionen hänvisat till sina argument avseende varför SBS-kartong omfattas av beslutet samt har tillagt att sambandet mellan ovan nämnda prishöjning och PG Paperboard har styrkts genom en handling som nämns i punkt 75 i övervägandena i beslutet (bilaga 62 till meddelandet om anmärkningar).
- 330 Vad beträffar nationella möten om genomförandet av prisinitiativ framgår det av tillräckliga bevis att sådana möten ägde rum i Tyskland, Frankrike, Förenade

kungariket och i Skandinavien. Dessa möten utgjorde en del av överenskommelsens struktur och skall därför anses som en förlängning av denna.

- 331 Även om det inte hade funnits bevis för att sökanden hade deltagit i mötena i Tyskland eller i Frankrike, skulle bedömningen av hur allvarlig överenskommelsen var i huvudsak blivit densamma. Kommissionen har på denna punkt hänvisat till de kriterier som nämns i punkt 168 i beslutet, vilka i huvudsak gäller själva föremålet för överträdelsen.
- 332 Vad beträffar argumenten avseende läran om ett "gemensamt mål" har kommissionen hänvisat till punkt 116 i övervägandena i beslutet, i vilken ges en förklaring till det förhållningssätt som valts.

Förstainstansrättens bedömning

- 333 Vad för det första gäller anmärkningen att beskrivningen av "sambanden" inte är tillräckligt utförlig (se punkt 325 ovan) kan det erinras om att, enligt artikel 44.1 i rättegångsreglerna skall ansökan om väckande av talan innehålla en kortfattad framställning av grunderna för talan. Dessa uppgifter skall vara tillräckligt klara och precisa, så att svaranden har möjlighet att förbereda sitt försvar och så att förstainstansrätten kan pröva talan, i förekommande fall utan att ha tillgång till annan information. Ansökan skall av den anledningen klart uttrycka vad grunden för talan består i, vilket innebär att en abstrakt redogörelse inte uppfyller kraven i rättegångsreglerna (förstainstansrättens dom av den 12 januari 1995 i mål T-102/92, Viho mot kommissionen, REG 1995, s. II-17, punkt 68). Liknande krav ställs när en invändning görs till stöd för en grund.

- 334 I föreliggande fall är den ifrågavarande invändningen för oklar för att förstainstansrätten skall kunna identifiera föremålet för den. Följaktligen skall denna invändning avvisas.
- 335 Sökandens argument att påståendena avseende SBS-kartong och tillkännagivandena om prishöjningar i januari 1987 i Förenade kungariket inte borde ha återgetts i beslutet skall lämnas utan avseende. Det räcker att erinra om att kommissionen helt riktigt har ansett att SBS-kartong omfattades av överenskommelsen (se punkt 228 ovan) och att den tid under vilken sökanden ansågs ha deltagit i överträdelsen vederbörligen har styrkts (se punkt 173 och följande punkter ovan).
- 336 Vad beträffar argumentet att det saknas bevis dels för nationella möten om genomförande av de beslut som hade fattats av organen inom PG Paperboard, dels för sambanden mellan nämnda möten och PG Paperboards verksamhet, kan det inte medföra att artikel 1 i beslutet ogiltigförklaras. Kommissionen har nämligen helt riktigt konstaterat att sökanden har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att, såsom medlem av PWG, delta i en prissamverkan, en samverkan kring driftstopp och en samverkan kring marknadsandelar.
- 337 Av detta följer att sökandens argument endast kan syfta till att böterna skall ned sättas.
- 338 Det skall därför undersökas om kommissionen har beaktat dessa nationella möten när den bedömde hur allvarlig överträdelsen var.

339 Enligt punkt 168 femte strecksatsen i övervägandena i beslutet har kommissionen bland annat stött sig på att "[ö]verenskommelsen har fungerat i form av ett system för regelbundna, institutionaliserade möten som syftat till att detaljreglera kartongmarknaden inom gemenskapen".

340 Detta påpekande hänför sig i huvudsak till mötena med organen inom PG Paperboard.

341 I punkt 91 andra och tredje styckena i övervägandena i beslutet anges nämligen följande:

"Man känner inte till om det, förutom de nationella förberedande mötena inför arbetet i ekonomiska kommittén ... fanns ett institutionaliserat system för hela Europa med regelbundna lokala möten i varje land, som syftade till att genomföra tidigare beslutade höjningar för de olika nationella marknaderna inom gemenskapen.

Detta var emellertid helt klart fallet på åtskilliga av de viktiga nationella marknaderna [närmare bestämt den tyska, den franska och den brittiska marknaden]."

342 Mot denna bakgrund måste det konstateras att den omständigheten att de nationella mötena utgjorde en förlängning av samverkan mellan medlemmarna av PG Paperboard i ett flertal medlemsstater inte i nämnvärd utsträckning har kunnat påverka bedömningen av hur allvarlig överträdelsen var.

343 Av detta följer att talan inte kan vinna bifall på den andra delgrunden.

344 Grunden skall således underkännas i sin helhet.

D — *Huruvida bötesnivån är oproportionerlig**Parternas argument*

- 345 Sökanden har understrukt att ledamoten av kommissionen som var ansvarig för konkurrenspolitiken under presskonferensen den 13 juli 1994 förklarade att de ålagda böterna låg nära det tak som föreskrivs i artikel 15.2 i förordning nr 17. Emellertid var det varken med hänsyn till hur allvarlig överträdelsen var eller hur länge den pågick motiverat med en så hög nivå.
- 346 Kommissionen har nämligen redan avslöjat betydligt allvarligare överträdelser än den ifrågavarande. Jämförelsen mellan beslutet och det beslut som var föremål för domen i det ovannämnda målet Tetra Pak mot kommissionen visar att den överträdelse som konstaterades i det sistnämnda fallet var allvarligare och pågick under längre tid.
- 347 Kommissionen har för övrigt redan ställts inför överträdelser som har pågått under betydligt längre tid än den överträdelse som har konstaterats i beslutet, och den kan inte, i motsats till vad den har hävdats i sitt svaromål, beakta att överträdelsen pågår under obestämd tid. Kommissionens förhållningssätt är oförenligt med artikel 15.2 i förordning nr 17, eftersom det endast är möjligt att beakta den verkliga tid under vilken de konstaterade överträdelserna pågick.
- 348 Vidare framgår det inte av beslutet vilka skälen var för att höja bötesnivån i förhållande till tidigare kommissionsbeslut. Det måste därför anses att de kriterier som anges i beslutet inte kan berättiga bötesnivån.

- 349 Kommissionen har hävdat att de böter som sökanden ålades motsvarar omkring 9 procent av sökandens omsättning för kartongförsäljning i gemenskapen år 1990. Sökanden har inte förebringat några bevis för att böterna skulle ligga nära 10 procent av dess sammanlagda omsättning, det vill säga det tak som föreskrivs i artikel 15.2 i förordning nr 17. Kommissionen har angett att överträdelsen var synnerligen allvarlig, men den har aldrig gjort gällande att det skulle röra sig om den allvarligaste överträdelse som hittills har avslöjats. Slutligen kan kommissionen när som helst höja den allmänna bötesnivån för säkerställa att den får en avskräckande verkan.
- 350 Kommissionen har aldrig hävdat att den har höjt den allmänna bötesnivån, eftersom de böter som sökanden ålades inte uppgick till en nivå som klart översteg de böter som huvudmännen ålades i kommissionens beslut 86/398/EEG av den 23 april 1986 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/31.149 — Polypropylen, EGT L 230, s. 1, nedan kallat Polypropylenbeslutet). I alla händelser är det inte nödvändigt att nämna en eventuell höjning av den allmänna bötesnivån i beslutet.
- 351 Vad slutligen beträffar överträdelsens varaktighet innebär inte den omständigheten att en överträdelse, såsom den som har konstaterats i föreliggande fall, snabbt upptäckts i sig att den skall anses som mindre allvarlig. Denna omständighet innebär inte att kommissionen har ålagt böter för en period som infaller efter det att beslutet fattades (se punkt 167 i övervägandena i beslutet).

Förstainstansrättens bedömning

- 352 Enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 får kommissionen besluta om att ålägga varje företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet har deltagit i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget böter om lägst ettusen ecu och högst en miljon ecu, eller ett

högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som deltagit i överträdelsen. När bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Såsom redan har påpekats framgår det av domstolens rättspraxis att frågan om hur allvarlig överträdelsen är skall avgöras med beaktande av ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (se beslutet i det ovannämnda målet SPO m. fl. mot kommissionen, punkt 54).

353 Kommissionen har i föreliggande fall fastställt den allmänna bötesnivån med beaktande av hur länge överträdelsen pågått (punkt 167 i övervägandena i beslutet) samt med beaktande av följande omständigheter (punkt 168 i övervägandena):

”— Samverkan kring prisfastställelse och uppdelning av marknaden utgör i sig allvarliga konkurrensbegränsande åtgärder.

— Överenskommelsen gällde för i stort sett hela gemenskapens område.

— Gemenskapsmarknaden för kartong är en betydelsefull ekonomisk sektor som varje år uppgår till omkring 2,5 miljarder ecu.

— De företag som deltog i överträdelsen täcker praktiskt taget hela marknaden.

— Överenskommelsen har fungerat i form av ett system för regelbundna, institutionaliserade möten som syftat till att detaljreglera kartongmarknaden inom gemenskapen.

- Sinnrika åtgärder har vidtagits för att dölja samverkans verkliga natur och omfattning (avsaknaden av officiella protokoll eller dokumentation från PWG:s och JMC:s möten, deltagarna uppmanades att inte föra anteckningar, tidpunkten och ordningsföljden för tillkännagivandena om prishöjningarna bestämdes så att man skulle kunna hävda att dessa höjningar endast 'följde på andra höjningar' osv.).

- Överenskommelsens syften har i hög grad uppnåtts.”

354 Det är vidare ostridigt att böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet har ålagts de företag som har ansetts som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de "ordinarie deltagarna" i överenskommelsen.

355 Det finns anledning framhålla, för det första, att kommissionen vid sin bedömning av den allmänna bötesnivån kan beakta att uppenbara överträdelser av gemenskapens konkurrensregler fortfarande är förhållandevis vanligt förekommande och att kommissionen därför har rätt att höja bötesnivån när den anser att det är nödvändigt att förstärka böternas avskräckande verkan. Följaktligen kan den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser inte medföra att kommissionen inte skulle kunna höja denna nivå inom de gränser som föreskrivits i förordning nr 17, om detta visar sig nödvändigt för att gemenskapens konkurrenspolitik skall kunna säkerställas (se bland annat domen i de ovannämnda förenade målen *Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen*, punkt 105—108, och förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-13/89, *ICI mot kommissionen*, REG 1992, s. II-1021, punkt 385; svensk specialutgåva, häfte 12).

356 För det andra har kommissionen med rätta hävdad att på grund av de särskilda omständigheterna i föreliggande fall kan ingen direkt jämförelse göras mellan den

allmänna bötesnivån i det aktuella beslutet och den bötesnivå som kommissionen har tillämpat i sin tidigare beslutspraxis, och i synnerhet i Polypropylenbeslutet, som kommissionen själv anser vara det ärende som närmast kan jämföras med det aktuella fallet. I motsats till ärendet som gav upphov till Polypropylenbeslutet har emellertid ingen förmildrande omständighet beaktats i föreliggande fall vid fastställandet av den allmänna bötesnivån. Vidare visar den omständigheten att åtgärder vidtagits i syfte att dölja samverkans existens, att de berörda företagen har varit fullt medvetna om att deras agerande var rättsstridigt. Följaktligen har kommissionen kunnat beakta dessa åtgärder vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen var, eftersom de utgjorde en synnerligen allvarlig aspekt av överträdelsen som gör att den skiljer sig från tidigare konstaterade överträdelser.

357 För det tredje skall det framhållas att överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget dels pågick under lång tid, dels var av uppenbar beskaffenhet. Dessutom begicks den trots att kommissionens tidigare beslutspraxis, och i synnerhet Polypropylenbeslutet, borde ha utgjort ett varnande exempel. Det finns i detta avseende inget som talar för att kommissionen, i motsats till uppgifterna i punkt 167 i övervägandena, vid fastställandet av bötesnivån har beaktat en långvarigare överträdelse än vad som verkligen har konstaterats i artikel 1 i beslutet.

358 Mot bakgrund av dessa omständigheter kan det anses att de kriterier som anges i punkt 168 i övervägandena i beslutet gör den allmänna bötesnivå som fastställts av kommissionen berättigad. Förstainstansrätten har visserligen redan konstaterat att de resultat av prissamverkan som kommissionen beaktat vid fastställandet av den allmänna bötesnivån endast har bevisats till viss del. Mot bakgrund av vad som anförts ovan påverkar emellertid inte denna slutsats i väsentlig utsträckning bedömningen av hur allvarlig den konstaterade överträdelsen är. I detta hänseende räcker det att företagen faktiskt har tillkännagett de överenskomna prishöjningarna och att de tillkännagivna priserna har utgjort grund för fastställandet av individuella transaktionspriser för att denna prissamverkan skall anses ha haft såväl till syfte som resultat att allvarligt begränsa konkurrensen. Förstainstansrätten anser följaktligen inom ramen för sin fulla prövningsrätt att konstaterandena i fråga om

överträdelsens verkningar inte motiverar en sänkning av den allmänna bötesnivå som kommissionen har fastställt.

- 359 Slutligen har kommissionen, när den i föreliggande fall fastställde den allmänna bötesnivån, inte avvikit från sin tidigare beslutspraxis på ett sådant sätt att den borde ha lämnat en utförligare motivering av sin bedömning av hur allvarlig överträdelsen var (se bland annat domstolens dom av den 26 november 1975 i mål 73/74, *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique m. fl. mot kommissionen*, REG 1975, s. 1491, punkt 31; svensk specialutgåva, häfte 2).
- 360 Talan kan följaktligen inte bifallas på denna grund.

E — Hurwvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av Iggesund Paperboards roll

Parternas argument

- 361 Sökanden har för det första gjort gällande att den felaktigt har betecknats som "huvudman" för överenskommelsen. Företrädare för Iggesund Paperboard deltog endast i några av mötena inom PG Paperboards organ och de ingick aldrig i ledningen för dessa organ.
- 362 Iggesund Paperboard deltog inte i något av PWG:s möten före slutet av november 1989. Det ankommer således på kommissionen att styrka att Iggesunds Bruk eller TBM deltog före detta datum. Vidare deltog inte någon företrädare för Iggesund Paperboard i PWG:s möten den 6 februari 1990, den 12 april 1991, den 27 maj 1991 och den 5 juni 1991. Följaktligen deltog detta bolag endast i fem av PWG:s nio möten som hölls från och med november 1989.

- 363 Storas förklaringar enligt vilka TBM deltog i PWG:s möten från det att detta organ bildades är inte trovärdiga. I strid med principerna om skälighet och proportionalitet har kommissionen således inte vederbörligen beaktat den omständigheten att Iggesund Paperboard endast deltog sporadiskt i PWG:s möten från och med november 1989.
- 364 Vad beträffar JMC deltog Iggesund Paperboard inte i mötena den 6 och den 7 september 1989, i motsats till uppgifterna i tabell 4 som bifogas beslutet.
- 365 Vid Iggesunds Bruk tillverkas i huvudsak SBS-kartong medan dess tillverkning av GC-kartong av hög kvalitet alltid har varit av mindre betydelse. Detta förklarar varför Iggesunds Bruk endast sporadiskt deltog i mötena inom PG Paperboards organ och att det inte var medlem av PG Paperboard efter år 1985. Före november 1988 deltog Iggesunds Bruk, med undantag av årsmötena i PG Paperboard, endast i nio av PC:s tjugo möten och i fyra av COE:s arton möten.
- 366 För det andra finns det ingen grund för att påstå att de driftstopp som genomfördes av sökanden var ett resultat av en samordning. Fabriken vid Iggesunds Bruk var normalt stängd under hösten av tekniska skäl. År 1990 flyttades emellertid den årliga stängningen, eftersom Iggesunds Bruk hade tillverkat rekordstora volymer under det sista kvartalet år 1990 och det första kvartalet år 1991. Vad beträffar fabriken i Workington stoppades driften endast för det fall det fanns få order.
- 367 Kommissionen har framhållit att deltagarna i PGW:s möten har ansetts som "huvudmän" för överenskommelsen. Frågan huruvida Iggesund Paperboards företrädare ingick i ledningen för organen saknar därvid relevans. TBM, och senare Iggesund Paperboard, deltog i möten med samtliga organ i PG Paperboard, inklu-

sive PWG. Sökandens argument avseende den roll Iggesunds Bruk spelade före år 1988 är således utan relevans.

- 368 Sökandens påståenden angående driftstoppen för SBS-kartong saknar relevans, eftersom kommissionen aldrig har påstått att det fanns ett system för driftstopp som endast berörde SBS-kartong. Vidare var efterfrågan på SBS-kartong stark under hela den ifrågavarande perioden och det var av det skälet inte nödvändigt att stoppa driften.
- 369 Slutligen är sökandens argument att den endast förde driftstopp vid fabriken i Workington om det förelåg få order inte övertygande, eftersom driftstopp endast är nödvändiga under sådana förhållanden.

Förstainstansrättens bedömning

- 370 Det framgår av konstaterandena avseende de grunder som sökanden har åberopat till stöd för sitt yrkande om ogiltigförklaring av beslutet, att arten av PWG:s uppgifter, såsom dessa har beskrivits i beslutet, har styrkts av kommissionen.
- 371 Mot denna bakgrund var det riktigt av kommissionen att dra slutsatsen att de företag som deltog i möten inom detta organ skulle anses som "huvudmän" för den konstaterade överträdelsen, och att dessa företag av detta skäl skulle bära ett särskilt ansvar (se punkt 170 första stycket i övervägandena i beslutet).

- 372 I föreliggande fall är det ostridigt att Iggesund Paperboard deltog i PWG:s möten från november 1989. Sökandens argument att Iggesund Paperboard endast sporadiskt deltog i PWG:s möten skall i det avseendet lämnas utan avseende. Det framgår nämligen av tabell 2 som bifogas beslutet att Iggesund Paperboard deltog i fem av de sex möten som hölls under perioden från november 1989 till april 1991, då kommissionen utan förvarning genomförde samtidiga undersökningar vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen i enlighet med artikel 14.3 i förordning nr 17.
- 373 Vad beträffar perioden från halvårsskiftet 1986 till november 1989 har Stora påpekat följande: "En annan tillverkare var företrädd inom PWG: fabriken 'UK Workington' var företrädd inom PWG från det att detta organ bildades. Fabriken i Workington köptes av Iggesund/MoDo" (bilaga 37 till meddelandet om anmärkning, s. 2). I ett svar från Iggesund Paperboard (Workington) Ltd av den 20 augusti 1991 på en begäran om upplysningar anges (s. 12), avseende att TBM/Iggesund Paperboard (Workington) Ltd deltagit i PWG:s möten följande: "Vi antar att P. L. Herring har deltagit i vissa eller samtliga av dessa möten."
- 374 Mot den bakgrunden att Iggesund Paperboard (Workington) Ltd självt antagit i sitt ovannämnda svar att P. L. Herring hade deltagit i mötena inom detta organ för TBM/Iggesund Paperboards (Workington) Ltd räkning, har kommissionen haft fog för att grunda sig på Storas förklaringar att kartongfabriken i Workington var företrädd inom PWG sedan detta organ bildades.
- 375 Det har redan konstaterats att kommissionen har haft fog för att rikta beslutet till sökanden vad gäller det konkurrensbegränsande beteende som bolagen Iggesund Paperboard, Iggesund Paperboard (Workington) Ltd och TBM gjort sig skyldiga till. Sökanden har således, med hänsyn till att den deltagit i PWG:s möten under

hela den period överträdelsen pågick, helt riktigt ansetts som en av "huvudmännen" för överträdelsen. Mot denna bakgrund saknar det betydelse att Iggesunds Bruk inte deltog i PWG:s möten.

- 376 Slutligen är det styrkt att sökanden deltog i en samverkan kring driftstopp och att driften vid fabriken i Workington faktiskt stoppades från år 1990 då produktionskapaciteten ökade och efterfrågan minskade (punkt 145—147 ovan). Sökandens argument att den inte stoppade driften vid fabriken vid Iggesunds Bruk, eftersom det rådde hög efterfrågan på SBS-kartong under hela den period beslutet gällde, skall lämnas utan avseende. Kommissionen har nämligen aldrig hävdats att samverkan kring driftstoppen innebar att de företag som deltog i denna samverkan skulle genomföra driftstopp när efterfrågan var hög.
- 377 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på denna grund.

F — *Huruvida likabehandlingsprincipen har åsidosatts*

Parternas argument

- 378 Grunden består av två delar.
- 379 Sökanden har som första delgrund hävdats att de böter som den ålagts är orimligt höga i förhållande till de böterna för de företag som inte bestred de huvudsakliga faktiska omständigheterna. Den principiella skillnad som gjordes mellan dessa två grupper av företag är oklar, eftersom den inte är grundad på någon av kommissionens tidigare angivna regler eller riktlinjer.

- 380 Att enbart avstå från att bestrida kommissionens påståenden motiverar inte den skillnad som gjorts, eftersom ett sådant beteende inte utgör ett samarbete i den mening som fastställts i rättspraxis. Däremot ankommer det på kommissionen, oberoende av att vissa företag eventuellt avstått från att göra bestridanden, att i varje fall styrka sina påståenden angående de faktiska omständigheterna. Inte ens ett uttryckligt medgivande från vissa företag kan användas som bevis för de påståenden som riktats mot de företag som inte gjort några medgivanden. De företag till vilka meddelandet om anmärkningar är riktat skall kunna bemöta kommissionens anmärkningar utan att riskera att bestraffas för sitt agerande genom att åläggas högre böter (eller genom en mindre betydande reduktion).
- 381 Den skillnad som kommissionen gjort utgör således ett åsidosättande av rätten till försvar, lojalitetsprincipen, principen om iakttagande av handläggningsregler samt av presumtionen om att man är oskyldig fram till motsatsen har bevisats.
- 382 Även om det antas att kommissionen hade rätt att ålägga sökanden en strängare påföljd än de företag som inte bestred de huvudsakliga faktiska omständigheterna, är en höjning med 50 procent av de böter som sökanden ålades orimlig och oproportionerlig. I domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen ansåg förstainstansrätten, inom ramen för sin fulla prövningsrätt, att det var skäligt att nedsätta de böter som ålades ett företag som hade samarbetat ingående med kommissionen med 20 procent.
- 383 Sökanden har som andra delgrund gjort gällande att de böter som den har ålagts är orimligt höga i förhållande till böterna för de företag som ansågs ha samarbetat aktivt med kommissionen (Rena och Stora). Sökandens böter är i procent av omsättningen tre gånger högre än Renas och Storas böter. Denna skillnad är orimlig och diskriminerande.

- 384 Beslutet innehåller inte en tillfredsställande motivering av denna omfattande reduktion av böterna (se punkt 172 i övervägandena i beslutet). Det framgår dessutom av domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen att ett aktivt samarbete endast berättigar till en liten skillnad i behandling.
- 385 De reduktioner som Stora och Rena gavs kan även utgöra maktmissbruk, eftersom alla företag inte nödvändigtvis förfogade över sådan information som kunde vara till aktiv hjälp för kommissionen.
- 386 Vidare uppkommer frågan om kommissionen skall kunna erhålla upplysningar mot ersättning. I föreliggande fall har kommissionen, genom ledamoten som är ansvarig för konkurrenspolitiken, medgett att den inte skulle ha kunnat styrka förekomsten av överenskommelsen utan de upplysningar som Stora lämnat. För det fall företagen får ekonomiska fördelar av att tillhandahålla kommissionen information, trots att kommissionen inte kan kräva det av dem (se domstolens domar av den 18 oktober 1989 i mål 374/87, Orkem mot kommissionen, REG 1989, s. 3283, svensk specialutgåva, häfte 10, och i mål 27/88, Solvay mot kommissionen, REG 1989, s. 3355, publicerad i sammandrag), kan det inte uteslutas att vissa företag, för att erhålla ett bättre ekonomisk resultat, är överdrivet nitiska i sina medgivanden. Detta skulle således kunna påverka trovärdigheten av deras uttalanden.
- 387 Slutligen var samarbetet inte spontant, eftersom Stora samarbetade först efter undersökningarna som utfördes i enlighet med artikel 14 i förordning nr 17 och efter kommissionens skriftliga frågor angående PG Paperboard.
- 388 Kommissionen har som svar på den första delgrunden invänt att den omständigheten att vissa företag har medgett de huvudsakliga anmärkningar som riktats mot

dem har underlättat kommissionens uppgift och skall därför bedömas som en form av samarbete som berättigar till en reduktion av böterna (domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393).

- 389 I motsats till vad sökanden har hävdats har den inte bestraffats för att den inte har samarbetat. Det är nämligen de företag som faktiskt medgav överträdelsen som fick sina böter reducerade med en tredjedel. Det finns inget som talar för att reduktionen var för stor. Om förstainstansrättens anser att den reduktion som gavs vissa företag var för hög, kan den, inom ramen för sin fulla prövningsrätt, under alla omständigheter höja de berörda böterna.
- 390 Slutligen är sökandens argument att de företag som inte förfogade över handlingar skulle ha diskriminerats grundlöst.
- 391 Vad beträffar den andra delgrunden anser kommissionen att dess inställning till Rena och Stora var helt berättigad.
- 392 I synnerhet Stora har spontant tillhandahållit en detaljerad redogörelse för hur överenskommelsen fungerade. Sökandens påstående att företagen skulle bli frestade att överdriva sina konkurrenters rättsstridiga beteenden i syfte att erhålla kraftiga reduktioner är grundlöst. Kommissionen är visserligen skyldig att noggrant undersöka de bevis som deltagarna i överenskommelsen har tillhandahållit, men det betyder inte att den inte kan ta hänsyn till ett uppriktigt och ingående samarbete.

Förstainstansrättens bedömning

- 393 Vad beträffar den första delgrunden kan det påpekas att sökanden under det administrativa förfarandet vid kommissionen har medgett att den deltog i en samverkan kring tillkännagivanden av prishöjningar på GC-kartong, men att den i övrigt har bestritt att den skulle ha deltagit i den föregivna överträdelsen.
- 394 Kommissionen har på goda grunder ansett att sökanden, genom att lämna ett sådant svar, inte agerade på ett sådant sätt att det var befogat att reducera böterna till följd av ett samarbete under det administrativa förfarandet. Det är endast befogat att reducera böterna om bolaget har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall fått den att upphöra (se domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393).
- 395 Ett företag som uttryckligen uppger att det inte bestrider de faktiska omständigheter på vilka kommissionen stöder sina anmärkningar kan anses bidra till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Kommissionen kan i sina beslut om överträdelse av dessa regler betrakta ett sådant agerande som ett medgivande av de faktiska omständigheterna och således som bevis för att de faktiska omständigheterna är riktiga. Således kan böterna reduceras till följd av ett sådant agerande.
- 396 Situationen är dock en annan om ett företag avstår från att besvara meddelandet om anmärkningar, endast förklarar att det inte tar ställning till de faktiska omständigheter som kommissionen anfört i meddelandet eller, som i sökandens fall, bestrider de huvudsakliga faktiska omständigheterna. Genom ett sådant förhåll-

ningsätt under det administrativa förfarandet bidrar företaget inte till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelse av gemenskapens konkurrensregler.

- 397 Då kommissionen uppger i punkt 172 första stycket i övervägandena i beslutet att den har reducerat böterna för de företag som i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte bestred kommissionens huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna, skall det konstateras att denna reduktion av böterna endast kan anses som tillåten i den utsträckning de aktuella företagen uttryckligen har uppgett att de inte bestrider dessa påståenden. Det kan tilläggas i detta sammanhang att kommissionen inte överskred det utrymme för skönsmässig bedömning som den förfogar över vid fastställandet av bötesbeloppet när den reducerade nämnda företags böter med en tredjedel.
- 398 Även om kommissionen tillämpade ett rättsstridigt kriterium när den reducerade böterna för de företag som inte uttryckligen hade uppgett att de inte bestred påståendena om de faktiska omständigheterna, är det lämpligt att erinra om att lika-behandlingsprincipen skall tillämpas mot bakgrund av rättssäkerhetsprincipen, enligt vilken ingen till sin egen förmån kan åberopa en rättsstridig åtgärd som gynnat någon annan (se till exempel domstolens dom av den 4 juli 1985 i mål 134/84, Williams mot revisionsrätten, REG 1985, s. 2225, punkt 14). Eftersom sökanden vill just att den skall beviljas rätt till en rättsstridig reduktion av böterna, kan följaktligen talan inte bifallas på den första delgrunden.
- 399 Vad beträffar den andra delgrunden kan det konstateras att Rena och Stora fick sina böter reducerade med två tredjedelar till följd av att de samarbetade aktivt med kommissionen under det administrativa förfarandet (se i det avseendet punkt 171 i övervägandena i beslutet). Genom att det i beslutet erinras om att dessa företag samarbetade aktivt under det administrativa förfarandet, är motiveringen av beslutet tillräcklig i fråga om de skäl som låg till grund för den kraftiga reduktionen av de båda företagens böter.

400 Det skall påpekas att sökanden själv hade kunnat erhålla en reduktion av böterna om den hade visat att den ville samarbeta aktivt med kommissionen. Med hänsyn till att sökandens deltagande i överträdelsen är styrkt, skall dess argument att den inte hade tillgång till sådan information som krävdes för att aktivt hjälpa kommissionen lämnas utan avseende.

401 I det avseendet att sökanden har hävdats att dess böter är orimligt höga i förhållande till Storas böter kan det erinras om att Storas förklaringar till kommissionen innehåller en mycket noggrann beskrivning av överträdelsens beskaffenhet och syfte, av de olika organens uppgifter inom PG Paperboard samt av de olika tillverkarnas deltagande i överträdelsen. Stora har i sina förklaringar lämnat upplysningar som går långt utöver vad som kan krävas av kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17. Även om kommissionen i beslutet anför att den har erhållit andra bevis som bekräftar de upplysningar som framgår av Storas förklaringar (punkterna 112 och 113 i övervägandena), står det klart att Storas förklaringar har utgjort de huvudsakliga bevisen för överträdelsen. Utan Storas förklaringar hade det i vart fall varit betydligt svårare för kommissionen att konstatera den överträdelse som är föremål för beslutet och, i förekommande fall, få den att upphöra.

402 Mot denna bakgrund, och även om Stora samarbetade först efter det att kommissionen hade genomfört undersökningar vid företagen i enlighet med artikel 14.3 i förordning nr 17, har kommissionen inte överskridit det utrymme för skönsmässig bedömning som den förfogar över när det gäller fastställande av bötesbelopp, då den reducerade Storas böter med två tredjedelar.

403 Vad beträffar reduktionen av Renas böter räcker det att konstatera att sökanden inte har bestritt uppgiften i punkt 171 andra stycket i övervägandena i beslutet enligt vilken Rena "frivilligt överlämnade viktiga handlingar till kommissionen".

- 404 Slutligen har sökanden inte åberopat någon som helst omständighet till stöd för sitt påstående, att reduktionen av Renas och Storas böter utgjorde maktmissbruk.
- 405 Sökandens böter kan således inte anses som oproportionerligt stora i förhållande till de böter som Rena och Stora ålades.
- 406 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på den andra delgrunden.
- 407 Grunden skall följaktligen underkännas i sin helhet.

G — Huruvida sökanden skall anses ha samarbetat och huruvida andra förmildrande omständigheter föreligger

Parternas argument

- 408 Sökanden har hävdat att den samarbetade med kommissionen inom ramen för undersökningen.
- 409 Detta samarbete framgår av att a) Iggesund Paperboard ställde sig utanför mötena med organen inom PG Paperboard efter det att kommissionen hade genomfört sina undersökningar, b) sökanden i sitt svar på meddelandet om anmärkningar inte bestred de huvudsakliga faktiska omständigheterna, c) den medgav att diskussioner hade förts om pristillkännagivanden och, slutligen, av att d) företagen i MoDo-koncernen införde ett anpassningsprogram som syftade till att säkerställa att konkurrensreglerna iakttoogs.

410 Vidare lämnade sökanden detaljerade uppgifter om de olika koncernbolagens deltagande i mötena med organen inom PG Paperboard, trots att kommissionen inte hänvisade till bestämmelserna i förordning nr 17 i sin begäran.

411 Mot denna bakgrund och med hänsyn till att sökanden inte bestred de handlingar avseende priser som nämns i meddelandet om anmärkningar, borde den ha placerats i samma kategori som de företag som inte bestred de huvudsakliga faktiska omständigheterna.

412 Slutligen är det inte berättigat att ålägga de högsta böterna hittills, dels eftersom kartongbranschen aldrig tidigare varit föremål för en undersökning av kommissionen, dels därför att sökanden själv aldrig tidigare gjort sig skyldig till en överträdelse.

413 Kommissionen har bestritt att sökanden skall anses ha samarbetat. Sökanden kan i synnerhet inte göra gällande att den har medgett de huvudsakliga faktiska omständigheterna, eftersom den har fortsatt att bestrida flertalet av kommissionens konstateranden. Vidare har dess obenägenhet att besvara begäran om upplysningar knappast gett intrycket av samarbetsvillighet.

Förstainstansrättens bedömning

414 Det har redan påpekats att sökanden i sitt svar på meddelandet om anmärkningar bestred de huvudsakliga faktiska omständigheter på vilka kommissionen grundade sina anmärkningar mot sökanden, och att detta svar således inte kan anses utgöra ett samarbete med kommissionen som berättigar till en reduktion av böterna.

- 415 Även för det fall att sökanden hade lämnat upplysningar om de koncernbolag som deltog i mötena med organen inom PG Paperboard, utan att dessa upplysningar utgjorde svar på en begäran om upplysningar grundad på bestämmelserna i förordning nr 17, kan inte heller ett sådant agerande anses motivera en reduktion av böterna. Sökanden har nämligen i huvudsak bestritt kommissionens påståenden avseende att diskussioner med ett konkurrensbegränsande syfte fördes under de aktuella mötena.
- 416 När det gäller anpassningsprogrammet som infördes av MoDo-koncernen efter det att överträdelserna hade upphört, har det redan påpekats att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (beslutet i det ovannämnda målet SPO m. fl. mot kommissionen, punkt 54).
- 417 Härav följer att det berörda företaget, genom att införa ett anpassningsprogram, visserligen visar att det vill förhindra framtida överträdelser och detta program underlättar således för kommissionen att utföra sitt uppdrag, vilket består i att på konkurrensområdet tillämpa de principer som fastställs i fördraget och att i detta hänseende vägleda företagen. Enbart den omständigheten att kommissionen i sin tidigare beslutspraxis i vissa fall har beaktat införandet av ett anpassningsprogram som en förmildrande omständighet medför dock inte en skyldighet för denna att även göra så i förevarande fall.
- 418 Följaktligen kunde kommissionen på goda grunder anse att det i förevarande fall var tillräckligt att enbart kompensera de företag som medverkat till att den aktuella överträdelserna lättare kunde fastslås. Eftersom sökanden under det administrativa förfarandet bestred de huvudsakliga faktiska omständigheterna på vilka kommis-

sionen grundade sina anmärkningar, kan kommissionen inte klandras för att den inte reducerade sökandens böter.

419 Även om det dessutom slutligen är viktigt att sökanden har vidtagit åtgärder för att förhindra att MoDo-koncernens personal på nytt överträder gemenskapens konkurrensrätt i framtiden, ändrar denna omständighet inte på något sätt innebörden av den överträdelse som har konstaterats i förevarande fall (Förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1991, s. II-1711, punkt 357; svensk specialutgåva, häfte 11).

420 Mot denna bakgrund hade kommissionen, vid fastställandet av sökandens böter, stöd även för att inte beakta att sökanden ställde sig utanför mötena med organen inom PG Paperboard efter det att kommissionen hade genomfört sina undersökningar i enlighet med artikel 14.3 i förordning nr 17.

421 Slutligen kan det anses som en försvårande omständighet för ett företag, om kommissionen redan vid ett tidigare tillfälle har konstaterat att företaget har överträtt konkurrensreglerna och, i förekommande fall, ålagt det straff. Däremot är det det normala att det inte föreligger tidigare överträdelser och kommissionen kan därför inte beakta det förhållandet som en förmildrande omständighet, i synnerhet som det i föreliggande fall rör sig om en synnerligen uppenbar överträdelse av artikel 85.1 i fördraget (se förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-8/89, DSM mot kommissionen, REG 1991, s. II-1833, punkt 317).

422 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte vinna bifall på denna grund.

H — *Huruvida artikel 6.1 i Europeiska konventionen av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har åsidosatts*

- 423 I sin ansökan om väckande av talan påpekar sökanden under rubriken "slutliga argument" ("Closing submissions") att tillämpningen av gemenskapsrätten vid bötesförfaranden är av sådant slag att den omfattas av artikel 6.1 i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna) (eller av liknande principer i gemenskapsrätten), enligt vilken sådana uppgifter skall fullgöras av en oavhängig och opartisk domstol.
- 424 Sökanden har hävdade att förstainstansrätten i egenskap av berörd domstol därför skulle utföra en fullständig prövning av såväl faktiska omständigheter som rättsliga aspekter av målet. Av detta följer att "förstainstansrätten skall bilda sig en egen och oberoende uppfattning av omständigheterna i målet" ("the Court should come to its own, independent view on the facts of the case" eller att den åtminstone "skyndsamt snarare än motvilligt" skall bilda sig en egen uppfattning om den lämpliga påföljden ("should be quick, rather than reluctant").
- 425 Sökanden hävdade under sammanträdet att dessa påpekanden utgör en rättsgrund.
- 426 Såsom redan har erinrats om skall emellertid en ansökan om väckande av talan, för att uppfylla kraven i artikel 44.1 i rättegångsreglerna, klart uttrycka vad grunden

för talan består i, vilket innebär att en abstrakt redogörelse inte är tillräcklig (se punkt 333 ovan). I föreliggande fall är sökandens påpekanden i ansökan angående artikel 6.1 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna så oklara att förstainstansrätten inte kan ta ställning till dem. Grunden skall således lämnas utan beaktande.

427 Med beaktande av att inga av de grunder som har åberopats till stöd för yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna har godtagits, finns det inte anledning att nedsätta sökandens böter.

428 Av vad anförts följer att talan delvis skall bifallas på den grunden att artikel 2 i beslutet är rättsstridig. Talan skall ogillas i övrigt.

Rättegångskostnader

429 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom sökanden i huvudsak har tappat målet, skall denne förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna i enlighet med kommissionens yrkande.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) Artikel 2 första till och med fjärde stycket i kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong, ogiltigförklaras med avseende på sökanden, med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovan nämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagets verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra individuella tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

- 2) Talan ogillas i övrigt.

3) Sökanden skall ersätta rättegångskostnaderna.

Vesterdorf

Briët

Lindh

Potocki

Cooke

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 maj 1998.

H. Jung

B. Vesterdorf

Justitiesekreterare

Ordförande

MO OCH DOMSJÖ MOT KOMMISSIONEN

Innehåll

Bakgrund	II - 1997
Förfarande	II - 2004
Parternas yrkanden	II - 2006
Yrkandet om ogiltigförklaring av beslutet	II - 2007
A — Huruvida väsentliga formföreskrifter har åsidosatts	II - 2007
Huruvida motiveringen är bristfällig	II - 2007
Parternas argument	II - 2007
Förstainstansrättens bedömning	II - 2010
Huruvida rätten till försvar har åsidosatts	II - 2012
Parternas argument	II - 2012
Förstainstansrättens bedömning	II - 2013
B — Huruvida materiella rättsregler har åsidosatts	II - 2017
Huruvida sökanden inte var rätt mottagare av beslutet	II - 2017
Huruvida talan kan upptas till sakprövning på denna grund	II - 2017
Prövning i sak	II - 2017
— Parternas argument	II - 2017
— Förstainstansrättens bedömning	II - 2020
Huruvida kommissionen har styrkt att det förekommit samordning av regleringen av volymerna och av en begränsning av produktionen	II - 2022
De två första delgrunderna under vilka sökanden har anfört att det saknas bevis för en samordning avseende en frysning av marknadsandelarna och en samordning av utbudskontrollen	II - 2022
— Parternas argument	II - 2022
— Förstainstansrättens bedömning	II - 2025
Den tredje delgrunden under vilken anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning av betydelsen av statistiken från Fides.	II - 2034
— Parternas argument	II - 2034
— Förstainstansrättens bedömning	II - 2035
Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av hur länge överenskomsten pågick	II - 2040
Parternas argument	II - 2040
Förstainstansrättens bedömning	II - 2040
	II - 2107

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning när den ansåg att SBS-kartong var föremål för överträdelsen och att denna kartong ingick i samma marknad som GC- och GD-kartong, och huruvida det förekommit fel i motiveringen och i förfarandet i det hänseendet	II - 2042
Den första delgrunden under vilken anförts att rätten till försvar har åsidosatts	II - 2042
Den andra delgrunden under vilken anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning genom att anse att SBS-kartong var föremål för överträdelsen och att den har lämnat en bristfällig motivering i det hänseendet	II - 2043
— Parternas argument	II - 2043
— Förstainstansrättens bedömning	II - 2046
Den tredje delgrunden under vilken anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning genom att anse att SBS-kartong ingick i samma marknad som GC- och GD-kartong	II - 2050
— Parternas argument	II - 2050
— Förstainstansrättens bedömning	II - 2051
Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet	II - 2053
Parternas argument	II - 2053
Förstainstansrättens bedömning	II - 2054
Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna	II - 2061
A — Huruvida skyldigheten att motivera beräkningen av böterna har åsidosatts	II - 2061
Parternas argument	II - 2061
Förstainstansrättens bedömning	II - 2067
B — Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av LE-rapporten	II - 2067
Parternas argument	II - 2067
Förstainstansrättens bedömning	II - 2070
C — Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av hur allvarlig överenskommelsen var	II - 2075
Den första delgrunden under vilken har anförts att kommissionen har gjort en felaktig bedömning av den föregivna överenskommelsens form och syften	II - 2075
Parternas argument	II - 2075
Förstainstansrättens bedömning	II - 2076
Den andra delgrunden under vilken har anförts att kommissionen har gjort en oriktig bedömning av förekomsten av en enda överträdelse.	II - 2078
Parternas argument	II - 2078
Förstainstansrättens bedömning	II - 2080

MO OCH DOMSJÖ MOT KOMMISSIONEN

D — Huruvida bötesnivån är oproportionerlig	II - 2083
Parternas argument	II - 2083
Förstainstansrättens bedömning	II - 2084
E — Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av Iggesund Paperboards roll	II - 2088
Parternas argument	II - 2088
Förstainstansrättens bedömning	II - 2090
F — Huruvida likabehandlingsprincipen har åsidosatts	II - 2092
Parternas argument	II - 2092
Förstainstansrättens bedömning	II - 2096
G — Huruvida sökanden skall anses ha samarbetat och huruvida andra förmildrande omständigheter föreligger	II - 2099
Parternas argument	II - 2099
Förstainstansrättens bedömning	II - 2100
H — Huruvida artikel 6.1 i Europeiska konventionen av den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har åsido- satts	II - 2103
Rättegångskostnader	II - 2104